

ปีงบประมาณ พ.ศ.2568

แผนบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติจังหวัดสงขลา

โดย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา

สารบัญ

ส่วนที่ 1

1. บทนำ	1
2. วัตถุประสงค์	3
3. เป้าหมายของแผน	3
4. กรอบการดำเนินงานในการดูแลกลุ่มคนเปราะบางจากภัยพิบัติ	4
4.1 นิยามกลุ่มเปราะบาง	
4.2 การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ	

ส่วนที่ 2

1. ข้อมูลกลุ่มเปราะบาง	5
2. สถานการณ์ภัยธรรมชาติในประเทศไทย	6
3. ภัยธรรมชาติสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนเปราะบาง	8
3.1 สถานการณ์อุทกภัยในประเทศไทย	8
3.2 สถานการณ์อุทกภัยในภาคใต้	10
3.3 สถานการณ์อุทกภัยในจังหวัดสงขลา	10
3.4 ข้อมูลกลุ่มเปราะบางภาคใต้และจังหวัดสงขลาที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย	10
4. ผลกระทบจากอุทกภัยต่อกลุ่มเปราะบาง	18
4.1 เด็ก	18
4.2 คนพิการ	19
4.3 ผู้สูงอายุ	19
4.4 คนยากไร้	20

ส่วนที่ 3

1. แนวทางการบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติของกระทรวงและจังหวัดสงขลา	21
2. กลไกการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติของกระทรวงและจังหวัดสงขลา	28

อ้างอิง

30

สารบัญภาพ

แผนภาพที่ 1	วงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย	4
แผนภาพที่ 2	กลุ่มเปราะบางตามแผนบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบาง	5
แผนภาพที่ 3	การกระจายตัวของประชากรกลุ่มเปราะบาง ภาคใต้	5
แผนภาพที่ 4	การกระจายตัวของประชากรกลุ่มเปราะบาง จังหวัดสงขลา	6
แผนภาพที่ 5	การเกิดภัยธรรมชาติในรอบปีของประเทศ	7
แผนภาพที่ 6	สถิติย้อนหลัง 20 ปี เปรียบเทียบความเสียหายในแต่ละภัย (ปก.)	9
แผนภาพที่ 7	ประชากรกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัยภาพรวมประเทศ	12
แผนภาพที่ 8	กลุ่มเปราะบางที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย ภาคใต้	13
แผนภาพที่ 9	กลุ่มเปราะบางที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย จังหวัดสงขลา	13
แผนภาพที่ 10	แนวทางการบริการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ	22
แผนภาพที่ 11	โครงสร้างการขับเคลื่อนศูนย์บริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ	29

ส่วนที่ 1

1. บทนำ

กลุ่มเปราะบาง หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ในสภาวะอ่อนแอ หรือ อ่อนด้อย ไม่มีกำลังและความสามารถมากพอที่จะรับมือกับปัญหาที่เข้ามากระทบ รวมทั้งไม่สามารถคาดการณ์หรือวางแผนล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น มีสภาวะที่ไม่สามารถปกป้องตัวเองได้อยู่ในสภาวะพึ่งพิง ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ทั้งในมิติด้านสุขภาพ มิติด้านเศรษฐกิจ โดยพบว่า ประเทศไทยมีจำนวนกลุ่มเปราะบาง จำนวนทั้งสิ้น 22,606,256 คน แบ่งเป็น เด็กเล็ก อายุระหว่าง 0 - 7 ปี จำนวน 4,414,169 คน คนพิการ จำนวน 2,199,925 คน ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 13,602,162 คน และคนยากไร้ จำนวน 2,390,000 คน และกลุ่มคนเหล่านี้ยังมีแนวโน้มที่จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น สภาพเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลที่เข้าถึงสารสนเทศไม่เท่าเทียมกัน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังเป็นหนึ่งในความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่โลกกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประเทศไทยถูกจัดอันดับ Climate Risk Index 2025 โดย German watch ให้อยู่ในอันดับที่ 30 ลดลงจากอันดับ 9 ประเทศเสี่ยงสูงด้านสภาพภูมิอากาศระยะยาวในช่วง 30 ปี (1993 - 2022) ทั้งนี้ แม้ประเทศไทยจะไม่ติดอันดับต้น ๆ ของประเทศที่มีความเสี่ยงสูง แต่จะยังคงเผชิญกับผลกระทบต่าง ๆ ต่อเนื่อง เช่น อุณหภูมิที่สูงเป็นประวัติการณ์ในช่วงฤดูร้อน ภัยแล้ง ปริมาณฝนที่ตกหนักผิดปกติจนส่งผลให้เกิดน้ำท่วม ดินถล่ม ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงเป็นการเพิ่มความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้วทำให้สถานการณ์ของกลุ่มคนเปราะบางยิ่งเลวร้ายลง ตัวอย่างเช่น ข้อมูลจากสหประชาชาติแสดงให้เห็นว่า ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้ง ส่งผลกระทบต่อผู้คนมากกว่า 23 ล้านคนทั่วโลก ในแต่ละปี โดยกลุ่มคนเปราะบางมักเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงไม่ใช่แค่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างสังคมที่ยืดหยุ่นและเท่าเทียมที่สามารถรับมือและปรับตัวต่อ ผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้วและที่กำลังจะเกิดขึ้น รวมถึงการลงทุนในการปรับตัว เช่น การสร้าง โครงสร้างพื้นฐานที่แข็งแรง การพัฒนาระบบเตือนภัย และการสนับสนุนชุมชนให้มีความรู้และทักษะในการรับมือกับภัยพิบัติจึงส่งผลให้กลุ่มเปราะบางจะต้องถูกให้ความสำคัญกรณีเกิดภัยพิบัติทั้งระยะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัยและหลังเกิดภัย

การที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเปราะบางก่อนหน้านี้ เนื่องจากกลุ่มคนดังกล่าว มีความเสี่ยง ที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับที่รุนแรงกว่าประชากรกลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากมีข้อจำกัดในการปรับตัว (Adaptive Capacity) และเมื่อได้รับผลกระทบจากปัญหา จนอยู่ในสภาวะที่เสียหลักล้มหรือ “บอบช้ำ” แล้วจะไม่สามารถ “ลุกขึ้น” และกลับคืนสู่สภาวะ ที่เป็นปกติได้รวมทั้ง ไม่สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ได้เมื่อเกิดเหตุในอนาคต

ข้อมูลจากกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ(United Nations Children's Fund: UNICEF) ระบุว่า เมื่อปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 50 จาก 163 ประเทศที่เด็กมีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบ ขณะเดียวกัน กลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วน สูงที่สุดที่จะได้รับผลกระทบ รวมถึงคนยากไร้ที่อาจขาดอาชีพ รายได้และขาดแคลนทรัพยากร ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต มีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถย้ายที่อยู่อาศัย ไปยังพื้นที่ที่ปลอดภัย ไม่สามารถเข้าถึงโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ ทำให้มี ความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบมาก เนื่องจากมีศักยภาพในการรับมือน้อย ในขณะที่ประเทศไทย กำลังเผชิญวิกฤตประชากรที่เด็กเกิดน้อย วัยทำงานขาดแคลน แต่ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องการการดูแล

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เป็นเพียงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ห่างไกล แต่เป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคนอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่สภาพ อากาศที่แปรปรวนมากขึ้นไปจนถึงการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล ภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศกำลังส่งผลกระทบต่อทุกสิ่งตั้งแต่แหล่งอาหารและน้ำไปจนถึงสุขภาพและความมั่นคงของมนุษย์จากการที่อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปี พ.ศ. 2554-2563 อุณหภูมิเฉลี่ยสูงขึ้น 1.07 องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับช่วงก่อนยุคอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2393-2443) การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมินี้ไม่ได้เป็นเพียงตัวเลขแต่เป็นสัญญาณของความเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงที่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก น้ำแข็งขั้วโลกและธารน้ำแข็งกำลังละลาย ในอัตราที่ไม่เคยมีมาก่อนทำให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นและคุกคามพื้นที่ชายฝั่ง เกิดสภาพอากาศสุดขั้ว เช่น พายุที่รุนแรงขึ้น ภัยแล้งที่ยาวนานขึ้น และคลื่นความร้อนที่รุนแรงขึ้น กำลังกลายเป็นเรื่อง ปกติมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจของมนุษย์ด้วย ทั้งการที่ผลผลิตทางการเกษตรลดลง การขาดแคลนน้ำที่ความรุนแรงขึ้น และการอพยพของผู้คนเนื่องจากภัยพิบัติทางธรรมชาติเพิ่มขึ้นความมั่นคงทางอาหารและสุขภาพของผู้คนทั่วโลกกำลังถูกคุกคาม

ประเทศไทยได้เผชิญกับสถานการณ์อุทกภัย ดินโคลนถล่ม ที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์น้ำท่วมที่ผ่านมา ในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ที่พบว่า ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาโลกเดือดที่ทำให้เกิดภูมิอากาศแปรปรวนวิปริตไปทั่วโลก และเกิดพายุ ฝนตกหนักอย่างต่อเนื่องทางภาคเหนือ นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม ซึ่งพบว่ามี ปริมาณฝนมากกว่าปกติถึง 50-60% และเกินความสามารถของดินที่จะอุ้มน้ำได้จึงไหลทะลักมาท่วมบ้านเรือนราษฎร อีกปัญหาหนึ่งก็คือ ภูเขาทางภาคเหนือและในประเทศพม่าที่เคยมีป่าปกคลุม กลายสภาพเป็นภูเขาหัวโล้น น้ำจากฝนที่ตกลงมาจากบนเขาเกือบทั้งหมดจึงไหลทะลักอย่างรวดเร็ว แรงและไหลลงสู่แม่น้ำ จนเอ่อมาท่วมบ้านเรือนสองฟากฝั่งที่ราบลุ่มอย่างรวดเร็ว พร้อมดินโคลนมหาศาลที่เกิดจากการพังทลายของหน้าดิน เพราะไม่มีรากต้นไม้ใหญ่ยึดเอาไว้ หรือแม้กระทั่งในภาคใต้ เช่น จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ก็ได้รับ ผลกระทบเกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลากโดยเฉพาะในจังหวัดยะลา ถือว่าเป็นพื้นที่ ที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากน้ำท่วมเป็นประวัติการณ์ในรอบ 37 ปี ส่งผลให้การอพยพ คนพิการ ผู้สูงอายุโดยเฉพาะที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง เป็นไปด้วยความยากลำบาก หรือไม่สามารถอพยพได้ทันจนเกิดการสูญเสียชีวิต การเข้าไม่ถึงหรือไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารการเตือนภัยต่าง ๆ ที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหาย เครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับกลุ่มเปราะบางที่มีความต้องการเฉพาะ เมื่อเกิดภัยไม่เพียงพอ จำเป็นจะต้องระดมทรัพยากร หรือขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เข้ามาร่วมกันบริจาค เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าในเบื้องต้น ดังนั้น เพื่อให้ความเสียหาย ต่อชีวิต และทรัพย์สินน้อยที่สุดและยังคงสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างปกติการกำหนดแนวทาง ในการบริหาร การดูแลกลุ่มเปราะบางอย่างเป็นรูปธรรม จะทำให้การช่วยเหลือดูแลมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เป็นหน่วยงานหลัก ที่คุ้มครองดูแล รับผิดชอบการยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีของประชากรกลุ่มเปราะบางของประเทศไทย ซึ่งรวมถึงการรับรองการเข้าถึงบริการพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน การเพิ่มความสามารถในการพึ่งตัว และการส่งเสริมการรวมกลุ่มโดยกระทรวงฯ ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุคนพิการ สตรีเด็ก คนยากไร้และชุมชนชาติพันธุ์ซึ่งสอดคล้องกับการจัดลำดับความสำคัญว่า ประชากรกลุ่มนี้ ควรต้องได้รับการปกป้อง คุ้มครองจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศด้วย นอกจากนี้ พม. ยังมีบทบาทเกี่ยวกับการรับมือกับผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ โดยมุ่งเน้นที่ประชากรกลุ่มเปราะบาง และความต้องการของประชากรกลุ่มนี้โดยเฉพาะ ตั้งแต่การชี้เป้าคนเปราะบาง การสร้างความตระหนักรู้ให้กับกลุ่มเปราะบางและชุมชน เพื่อลดความเสี่ยงและสามารถป้องกันตนเองให้รอดพ้นจากภัยพิบัติสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มเปราะบางและชุมชน ในการจัดการตนเองเมื่อประสบภาวะวิกฤต การคุ้มครองดูแลกลุ่มเปราะบางในช่วงวิกฤต รวมถึงการฟื้นฟูคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชากรกลุ่มเปราะบางในระยะยาว

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย มีลักษณะภูมิอากาศร้อนชื้น มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และทะเลสาบสงขลา ซึ่งส่งผลให้พื้นที่บางส่วนมีความเสี่ยงต่อภัยพิบัติ เช่น อุทกภัย วาตภัย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังเพิ่มความเสี่ยงและความรุนแรงของภัยพิบัติเหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย ซึ่งมักมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากร ข้อมูล และบริการพื้นฐาน ส่งผลให้ความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อสถานการณ์เหล่านี้อยู่ในระดับต่ำ โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา มีบทบาทหลักในการคุ้มครองสวัสดิภาพกลุ่มเปราะบาง มีระบบบริการสำหรับเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ การบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมอาชีพบำบัดเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในศูนย์พักพิง ดังนั้น Climate Change และภัยพิบัติ จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานฯ ในการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่ทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเท่าเทียมกัน มีความมั่นคงในชีวิตมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานบนสิทธิพลเมืองและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสริมสร้างศักยภาพภาคีเครือข่าย ชุมชน และส่งเสริมความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการสร้างโอกาสและหลักประกันในการดำรงชีวิต ซึ่งการทำงานตลอดเวลาที่ผ่านมาได้สร้างข้อค้นพบที่สำคัญ คือ การสร้างระบบการคุ้มครองทางสังคมในระดับพื้นที่ การจัดบริการเฉพาะกลุ่มคนเปราะบางที่รวดเร็ว ทัวถึง และตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการ เพื่อลดความสูญเสียและผลกระทบด้านลบต่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดทำแผนบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจาก ภัยพิบัติที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการดูแลช่วยเหลือในระยะต่าง ๆ ของการเกิดภัยพิบัติ โดยครอบคลุมการเข้าใจความเสี่ยงและผลกระทบของภัยพิบัติการเตรียมความพร้อม การเผชิญเหตุ และการฟื้นฟูเพื่อให้กลุ่มเปราะบางได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและทันท่วงที

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อเตรียมความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือ และการบริหารจัดการในการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติทั้งด้านบุคลากร ทรัพยากร และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและประเมินสถานการณ์กลุ่มคนเปราะบางในพื้นที่เสี่ยงภัย
- 2.3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดูแลช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย

3. เป้าหมายของแผน

- 3.1 ความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือและบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติทั้งด้านบุคลากร ทรัพยากร และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 แนวทางในการใช้ฐานข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มเปราะบางในพื้นที่เสี่ยงภัย เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการให้ความช่วยเหลือและการบริหารจัดการภัยพิบัติรวมถึงการประเมินสถานการณ์กลุ่มเปราะบางในพื้นที่เสี่ยงภัย
- 3.3 แนวทางในการดูแลช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย เพื่อให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีและครอบคลุมทุกด้าน

4. กรอบการดำเนินงานในการดูแลกลุ่มคนเปราะบางจากภัยพิบัติ

4.1 นิยามกลุ่มเปราะบาง

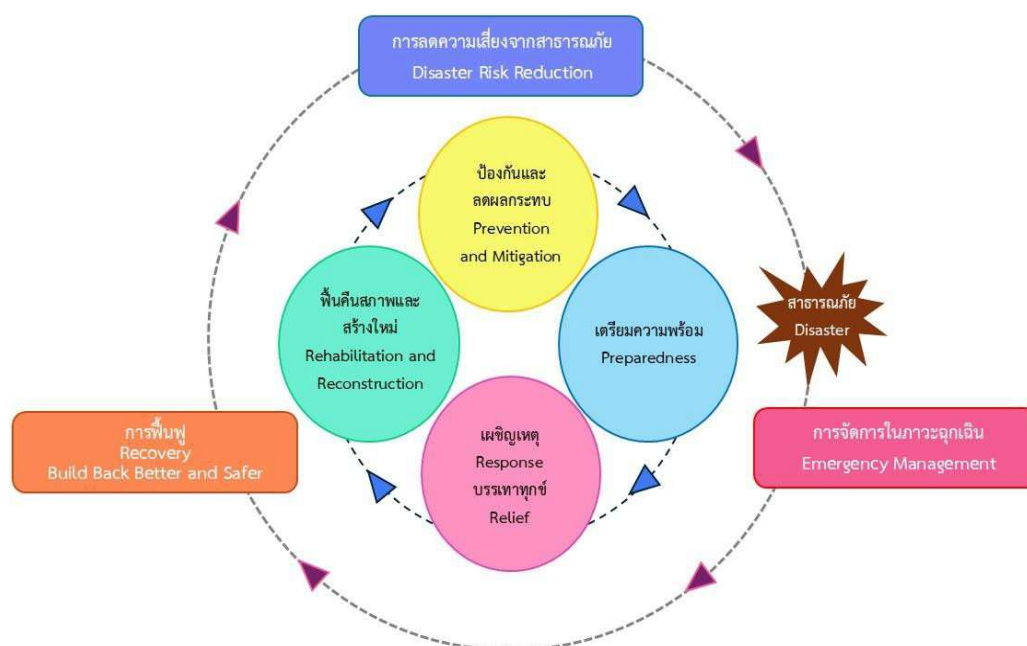
กลุ่มเปราะบางตามแผนบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติฉบับนี้ หมายถึง กลุ่มประชากรที่อยู่ในสภาวะอ่อนแอ หรือ อ่อนด้อย ไม่มีกำลังและความสามารถ มากพอที่จะรับมือกับปัญหาที่เข้ามากระทบ รวมทั้งไม่สามารถคาดการณ์หรือวางแผนล่วงหน้า ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น มีสภาวะที่ไม่สามารถ ปกป้องตัวเองได้ อยู่ในสภาวะพึ่งพิง ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ และเมื่อได้รับผลกระทบจาก ปัญหาจนอยู่ในสภาวะที่เสียหลักล้มหรือ “บอบช้ำ” แล้วจะไม่สามารถ “ลุกขึ้น” และกลับคืนสู่สภาวะที่เป็นปกติได้ รวมทั้ง ไม่สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ เมื่อเกิดเหตุในอนาคต ประกอบด้วย

- 1) เด็กเล็กอายุไม่เกิน 7 ปี
- 2) คนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ (ทุกช่วงวัย)
- 3) ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป
- 4) คนยากไร้ หมายถึง ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี และอยู่ใน วัยแรงงานที่มีอายุระหว่าง 18 – 59 ปี จากฐานข้อมูลระบบสมุดพกครอบครัวอิเล็กทรอนิกส์ (MSO - Logbook) เท่านั้น เช่น แม่เลี้ยงเดี่ยว คนไร้ที่พึ่ง (ทั้งนี้ ไม่นับซ้ำกับข้อ 1-3)

4.2 การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

การดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติได้นำหลักการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Management: DRM) มาเป็นกรอบกำหนดแนวทางการดูแลกลุ่มเปราะบาง ประกอบด้วย 1) การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DRR) ได้แก่ การป้องกัน การลดผลกระทบและการเตรียมความพร้อม 2) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) และ 3) การฟื้นฟู (Recovery) ได้แก่ การฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง การสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 วงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

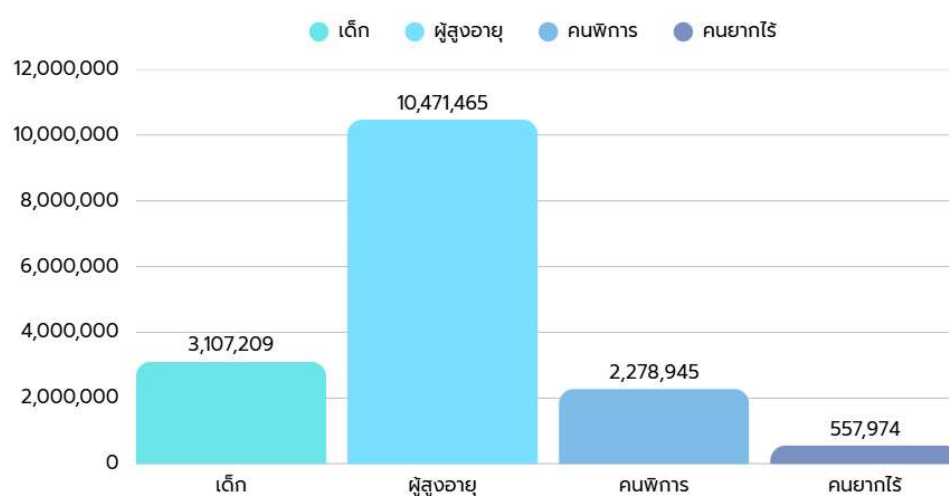
ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558

ส่วนที่ 2

1. ข้อมูลกลุ่มเปราะบาง

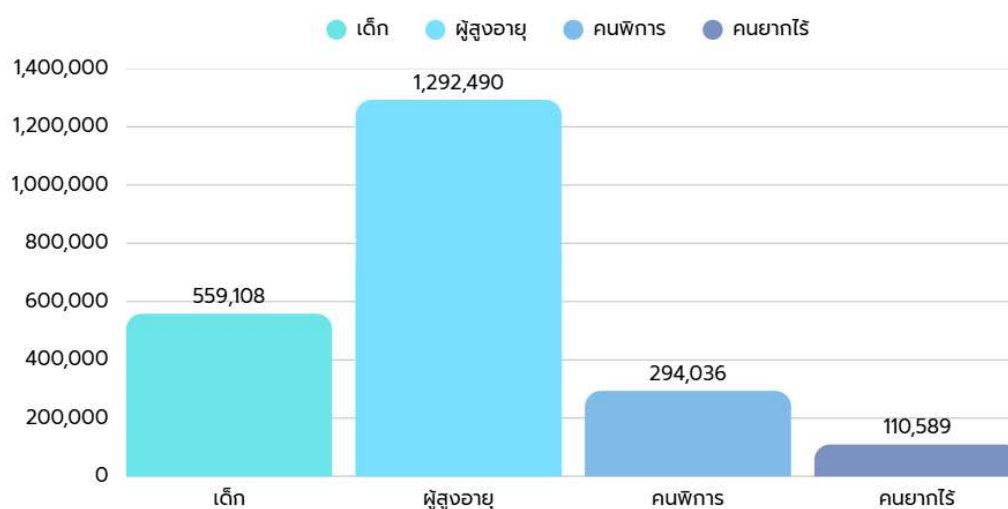
จากนิยามกลุ่มเปราะบางตามแผนบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูล ณ วันที่ 17 กรกฎาคม 2568 พบว่า มีประชากรกลุ่มเปราะบาง รวมจำนวนทั้งสิ้น 16,415,593 คน ประกอบด้วย 1) เด็กเล็กอายุไม่เกิน 7 ปี จำนวน 3,107,209 คน 2) คนพิการ จำนวน 2,278,945 คน 3) ผู้สูงอายุ จำนวน 10,471,465 คน และ 4) คนยากไร้ จำนวน 557,974 คน รายละเอียดตามแผนภาพที่ 2 กลุ่มเปราะบางตามแผนบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ ระดับประเทศ

แผนภาพที่ 2 กลุ่มเปราะบางตามแผนบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบาง

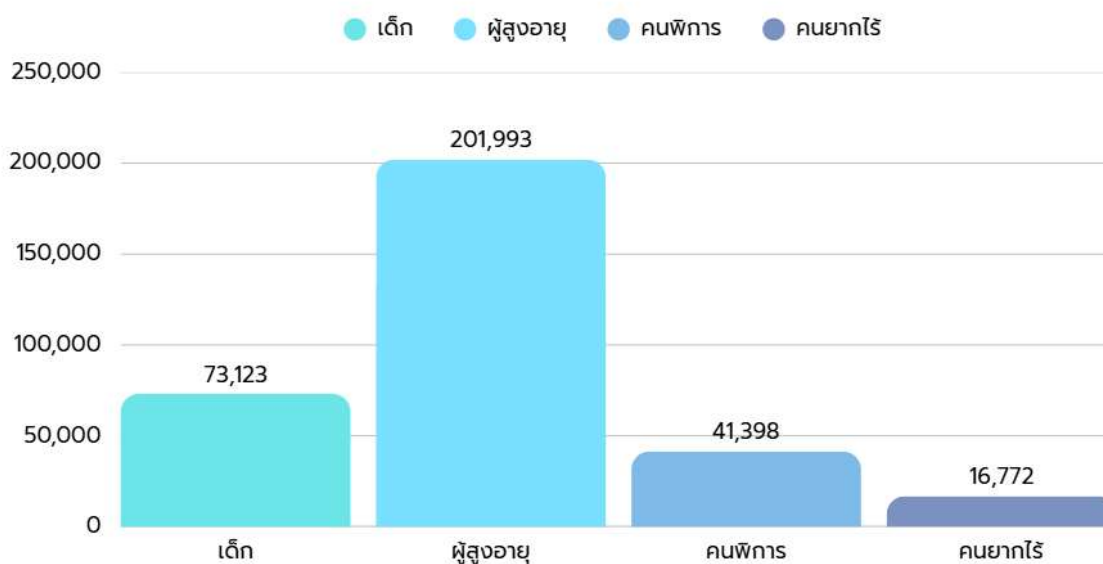
เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของประชากรกลุ่มเปราะบาง ภาคใต้ พบว่า มีจำนวน 2,256,223 คน แบ่งเป็น เด็กเล็กอายุไม่เกิน 7 ปี จำนวน 559,108 คน คนพิการ 294,036 คน ผู้สูงอายุ 1,292,490 คน และ คนยากไร้ 110,589 คน รายละเอียดตามแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 การกระจายตัวของประชากรกลุ่มเปราะบาง ภาคใต้

และเมื่อพิจารณาการกระจายตัวของประชากรกลุ่มเปราะบาง จังหวัดสงขลา พบว่า มีจำนวน 333,286 คน แบ่งเป็น เด็กเล็กอายุไม่เกิน 7 ปี จำนวน 73,123 คน คนพิการ จำนวน 41,398 คน ผู้สูงอายุ จำนวน 201,993 คน และคนยากไร้ 16,772 คน รายละเอียดตามแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 การกระจายตัวของประชากรกลุ่มเปราะบาง จังหวัดสงขลา

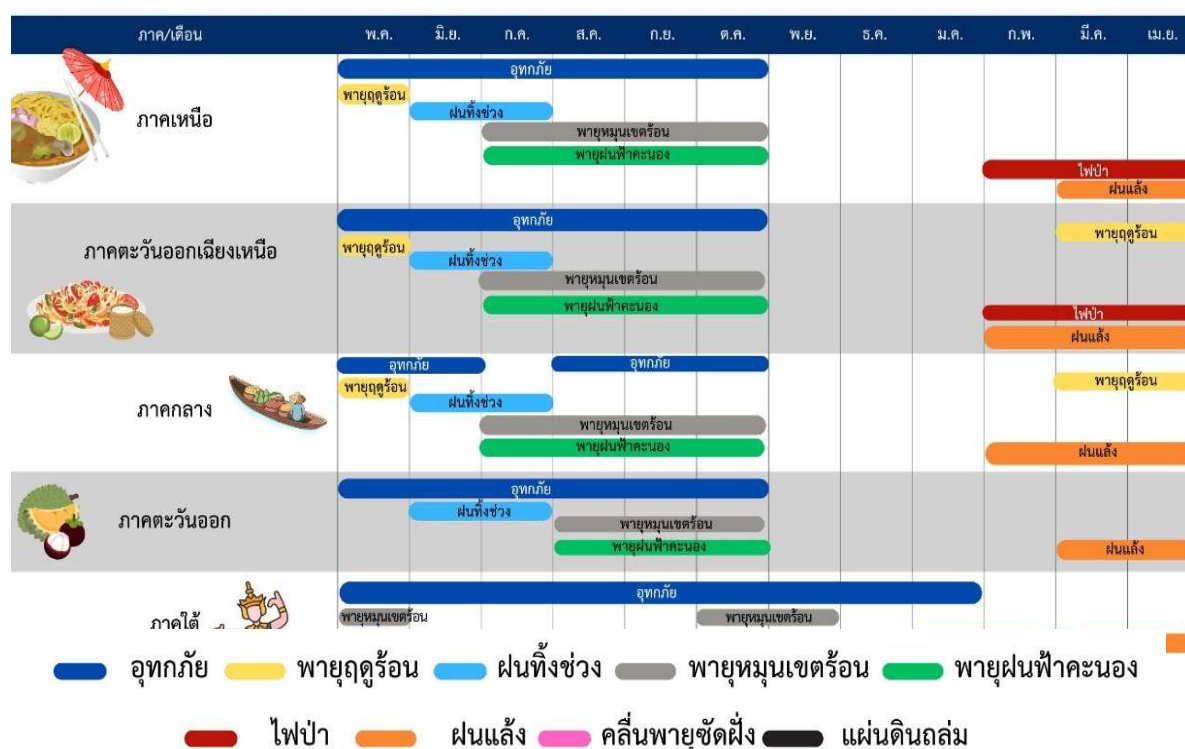

2. สถานการณ์ภัยธรรมชาติในประเทศไทย

ประเทศไทยได้เผชิญกับภัยธรรมชาติหลากหลายรูปแบบ อาทิ อุทกภัยที่เกิดขึ้น บ่อยครั้ง โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก สร้างความเสียหายต่อพื้นที่เกษตรกรรม และบ้านเรือนของประชาชน รวมถึงพายุฤดูร้อนและพายุหมุน เขตร้อนที่เกิดขึ้นเป็นประจำ โดยพายุฤดูร้อน มักมาพร้อมกับลมกระโชกแรง ฝนฟ้าคะนอง และ ลูกเห็บ ส่วนพายุหมุนเขตร้อนมักทำให้เกิดฝนตกหนักและ คลื่นพายุซัดฝั่ง โดยเฉพาะในพื้นที่ ชายฝั่งทะเล ตลอดจนภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงที่สร้างความเสียหายต่อ ภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้ ไฟป่าที่มักเกิดขึ้นในช่วงฤดูแล้ง แผ่นดินถล่มที่มักเกิดขึ้นในพื้นที่ภูเขาที่ฝนตกหนัก และพายุฝนฟ้าคะนองที่เกิดขึ้นได้ตลอดทั้งปี ล้วนส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ส่งผลให้ภัยธรรมชาติดังกล่าว ทวีความ รุนแรงและเกิดขึ้น โดยสภาพอากาศที่แปรปรวนทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับอุทกภัย และดินถล่มมากขึ้น ปริมาณน้ำฝนที่เพิ่มขึ้นจากภาวะโลกร้อนนำไปสู่น้ำท่วมฉับพลันและดินถล่ม โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยง เช่น พื้นที่ ลุ่มต่ำและภูเขาสูง ซึ่งสร้างความเสียหายต่อพื้นที่เกษตรกรรม โครงสร้างพื้นฐาน และที่อยู่อาศัยของประชาชน ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบ สภาพอากาศทำให้บางพื้นที่ประสบภัยแล้งรุนแรงขึ้น อุณหภูมิ ที่สูงขึ้นและปริมาณน้ำฝนที่ลดลง ทำให้แหล่งน้ำแห้งขอด ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรม การเลี้ยงสัตว์และ การใช้น้ำอุปโภค บริโภคของประชาชน ภัยแล้งยังเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้เกิดมลพิษทางอากาศจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ซึ่งเป็นอันตราย ต่อสุขภาพของประชาชน ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นจากภาวะโลกร้อนส่งผลให้เกิด การกัดเซาะชายฝั่งอย่าง ต่อเนื่องโดยเฉพาะพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน ทำให้หลายพื้นที่สูญเสียชายหาดและที่ดินไปอย่างถาวร

รวมถึงการรุกคืบของน้ำเค็มเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูก ส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตรและการดำรงชีวิตของประชาชน ในพื้นที่ชายฝั่ง พายุหมุนเขตร้อน เป็นอีกหนึ่งปรากฏการณ์ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น จากอุณหภูมิผิวน้ำทะเลที่สูงขึ้น ส่งผลให้พายุมีความเร็วลมสูงขึ้น และมีปริมาณน้ำฝนมากขึ้น ทำให้เกิดน้ำท่วมรุนแรงและคลื่นพายุซัดฝั่ง (Storm Surge) โดยเฉพาะในภาคใต้ของประเทศไทย ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ไม่ได้จำกัดอยู่แค่สิ่งแวดล้อม แต่ยังส่งผลต่อสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศ อุณหภูมิที่สูงขึ้น เพิ่มความเสี่ยงต่อโรคที่มีแมลงเป็นพาหะ เช่น ไข้เลือดออก และโรคระบบทางเดินหายใจจากปัญหามลพิษทางอากาศ นอกจากนี้ ภัยธรรมชาติที่รุนแรงขึ้นทำให้โครงสร้างพื้นฐานเสียหาย เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง โดยประเทศไทยมีภัยธรรมชาติในรอบปี รายละเอียดตามแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 การเกิดภัยธรรมชาติในรอบปีของประเทศไทย

นอกจากนี้ การประเมินความเสี่ยงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้หลักการตามกรอบ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) ที่เน้นมิติด้านการปรับตัว และผลกระทบของกลุ่มเปราะบางในประเทศไทย ประเมินความเสี่ยงใน 4 ภัยหลัก ได้แก่ ภัยความร้อน อุทกภัย ภัยแล้ง และการกัดเซาะชายฝั่ง

ภัยความร้อน เป็นหนึ่งในภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นจากอุณหภูมิที่สูงขึ้นผิดปกติ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) และมวลอากาศร้อน (Heat Dome) ที่กักเก็บความร้อนในพื้นที่เป็นเวลานาน นอกจากนี้ปรากฏการณ์ เอลนีโญและการเปลี่ยนแปลงของลมมรสุมยังส่งผลให้คลื่นความร้อนมีความรุนแรงมากขึ้น สำหรับในประเทศไทย อุณหภูมิที่สูงขึ้นทำให้เกิดภัยแล้งและเพิ่มความเสี่ยงต่อไฟป่า โดยเฉพาะ ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ทวีความรุนแรงมากขึ้น ในพื้นที่เมืองใหญ่ ปรากฏการณ์เกาะความร้อนในเมืองที่เกิดจากการสะสม ความร้อนของอาคารและถนนคอนกรีต ทำให้อุณหภูมิในเมืองสูงกว่าพื้นที่ชนบท ส่งผลต่อคุณภาพ

ชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ภัยความร้อนได้ส่งผลกระทบในหลายด้าน โดยเฉพาะต่อสุขภาพของ ประชาชน อุณหภูมิที่สูงขึ้นอาจทำให้เกิดโรคลมแดดและโรคที่เกี่ยวข้องกับความร้อน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก และผู้ที่มีโรคเรื้อรัง

อุทกภัย เกิดจากฝนตกหนักและฝนตกสะสมเป็นเวลานาน ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน น้ำท่วมขัง และน้ำล้นตลิ่ง ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สิ่งสาธารณประโยชน์ และทรัพย์สินของประชาชน ได้รับความเสียหาย โดยมีสาเหตุหลัก ได้แก่ มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ที่พัดปกคลุมทะเลอันดามันและอ่าวไทย ซึ่งในประเทศไทยจะพัดอยู่ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมประเทศไทยและอ่าวไทยในช่วง กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ร่องมรสุมที่พัดผ่านบริเวณ ประเทศไทยในช่วงของ แต่ละเดือน ตลอดจนหย่อมความกดอากาศต่ำและพายุหมุนเขตร้อน (ดีเปรสชัน ไชนาร้อนและไต้ฝุ่น)

ภัยแล้ง เป็นภัยที่เกิดจากธรรมชาติสภาพอากาศแห้งแล้งและขาดแคลนน้ำเป็นระยะ เวลานาน โดยทั่วไปเกิดขึ้นเมื่อพื้นที่ที่ได้รับน้ำอย่างสม่ำเสมอเกิดฝนตกต่ำกว่าค่าเฉลี่ย นอกจากนี้ ภัยแล้งในแต่ละปีส่งผลกระทบต่อเกษตรกรซึ่งถือว่าเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศและผลกระทบที่เกิดจาก ภัยแล้ง อาจนำไปสู่ การพังทลายของผิวดิน การเกิดฝุ่นละออง พายุฝุ่น การรุกรานของน้ำเค็ม และโอกาสเกิดไฟป่าสูงขึ้น สร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจของประเทศ

การกัดเซาะชายฝั่ง เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่งทะเลที่เกิดขึ้น ตลอดเวลาจากการกัดเซาะของคลื่นหรือลม ตะกอนจากที่หนึ่งไปตกทับถมในอีกบริเวณหนึ่ง ทำให้ แนวของชายฝั่งเดิมเปลี่ยนแปลงไป บริเวณที่มีตะกอนเคลื่อนเข้ามาน้อยกว่าปริมาณที่ตะกอน เคลื่อนออกไป ถือว่าเป็นบริเวณที่มีการกัดเซาะชายฝั่ง โดยมีสาเหตุหลักมาจากการขุดลอก ตามธรรมชาติจากการกัดเซาะของคลื่นและลม วาตภัย อุทกภัย หรือจากกิจกรรมของสิ่งมีชีวิต ในบริเวณนั้น และจากกิจกรรมของมนุษย์ อาทิ การพัฒนาขนาดใหญ่ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ชายฝั่งทะเล การสร้างเขื่อน ฝายหรืออ่างเก็บน้ำตื้นน้ำ การบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าชายเลน การสูบน้ำบาดาล การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก

3. ภัยธรรมชาติสำคัญที่ส่งผลกระทบกับกลุ่มคนเปราะบาง

แม้ประเทศไทยจะประสบกับภัยพิบัติธรรมชาติหลากหลายรูปแบบดังที่ได้กล่าวแล้ว ข้างต้น แต่เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบและมูลค่าความเสียหายจะพบว่า อุทกภัยเป็นภัยพิบัติ ที่เกิดขึ้นในทุกภาคของ ประเทศไทย แตกต่างจากภัยอื่น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเฉพาะในบางภาคเท่านั้น ทำให้กระทบกับกลุ่มคนเปราะบางเป็นวงกว้าง ขณะที่ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 เป็นต้นมา อุทกภัยสร้าง ความเสียหายมูลค่ามากที่สุดถึง 7.6 หมื่นล้านบาท เฉลี่ยราวปีละ 4.8 พันล้านบาท ซึ่งบทบาท ของ พม. ในการช่วยเหลือดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติสามารถรองรับสถานการณ์อุทกภัย ได้ในทุกระยะ อีกทั้งยังมีหน่วยงาน พม. ในระดับจังหวัดเป็นกลไกบูรณาการการดำเนินงาน ที่ครอบคลุมทั้งประเทศ

3.1 สถานการณ์อุทกภัยในประเทศไทย

อุทกภัย เป็นภัยพิบัติที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อกลุ่มประชากรที่เปราะบาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มักประสบปัญหาด้านสุขภาพและการเคลื่อนไหว ซึ่งทำให้ไม่สามารถ อพยพหรือรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้เด็กเล็กยังต้องการการดูแลเป็นพิเศษในช่วงเกิดอุทกภัย เช่น การจัดหาอาหาร น้ำดื่มสะอาด และการป้องกันโรคต่าง ๆ

ขณะเดียวกัน คนพิการมักเผชิญข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล การเดินทาง และการช่วยเหลือ รวมถึงผู้มีรายได้น้อยที่มักอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยและมีทรัพยากรที่จำกัดในการรับมือกับ อุทกภัย

ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นครอบคลุมทั้งการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน การพลัดถิ่น การขาดแคลนอาหารและน้ำดื่มสะอาด การแพร่ระบาดของโรค รวมทั้งผลกระทบทางจิตใจ การช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในช่วงเวลาวิกฤต

“อุทกภัย” สร้างความเสียหายมูลค่าสูงกว่าภัยอื่น

สถิติย้อนหลังของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) นับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา พบข้อมูลใน 4 ภัย โดยภัยแล้งส่งผลกระทบกับประชากรมากที่สุด รวม 151 ล้านคน เกือบ 42 ล้านครัวเรือน ขณะที่อุทกภัยสร้างความเสียหายมูลค่ามากที่สุด รวม 7.6 หมื่นล้านบาท

น้ำท่วมเป็นภัยพิบัติที่คนไทยต้องเจอทุกปี ใน 20 ปีนี้ มีผู้เสียชีวิตจากอุทกภัย 2,663 คน บาดเจ็บ 3,297 คน เศรษฐกิจเสียหายเกือบ 7.65 หมื่นล้านบาท แต่ละปีมีผู้ได้รับผลกระทบเฉลี่ยปีละเกือบ 4.5 ล้านคน 1.4 ล้านครัวเรือน ความเสียหายเฉลี่ยปีละเกือบ 4.8 พันล้านบาท

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ไม่มีรายงานมูลค่าความเสียหายปี 2564-2566 ซึ่งเป็นปีน้ำท่วมหนัก มีพื้นที่ถูกน้ำท่วมรวมกันถึง 26 ล้านไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 10 ล้านไร่ หากคำนวณด้วยค่าเฉลี่ยมูลค่าความเสียหายต่อพื้นที่น้ำท่วมช่วงหลังปี 2554 ใน 3 ปีที่ไม่มีข้อมูลนี้อาจมีมูลค่าความเสียหายมากถึง 2.7 พันล้านบาท

แผนภาพที่ 6 สถิติย้อนหลัง 20 ปี เปรียบเทียบความเสียหายในแต่ละภัย ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ผลการวิจัยเรื่องสภาวะความเปราะบางของชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นการประเมินความเสี่ยงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 4 ด้าน ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง ความร้อน และการกัดเซาะชายฝั่ง ที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนกลุ่มเปราะบาง โดยผลการวิจัย สรุปว่า “อุทกภัยเป็นหนึ่งในภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเปราะบางมากที่สุด

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการและให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูกลุ่มเปราะบางที่ประสบทุกข์ครอบคลุมตั้งแต่การให้ความช่วยเหลือ ในภาวะฉุกเฉิน การฟื้นฟูในระยะยาว ไปจนถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อลดความเสี่ยงในอนาคต นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงาน ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อให้การช่วยเหลือ กลุ่มเปราะบางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม

3.2 สถานการณ์อุทกภัยในภาคใต้

สถานการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่ภาคใต้ มีแนวโน้มและทิศทางที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในมิติพื้นที่ ระยะเวลา ระยะเวลา ความรุนแรง ที่ส่งผลกระทบต่อเตรียมตัว การบริหารสถานการณ์ และความเสียหายที่ภาครัฐ ภายใต้ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570 ต้องบริหารความเสี่ยงด้วยข้อมูลให้เท่าทันต่อพลวัตรของสถานการณ์ ที่มีปัจจัยผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อวิถีชีวิต และการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลและภัยพิบัติเป็นวงกว้างด้วยภูมิประเทศของภาคใต้ ที่เป็นเขตร้อนชื้น มีพายุฤดูร้อนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีภูเขาสูงสลับป่าเขตร้อน และชนาด้วยทะเล ทำให้ฤดูกาลพื้นฐานของจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้คือฤดูร้อนและฤดูฝน จึงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตการ ประกอบอาชีพในกลุ่มเกษตรกร เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ปศุสัตว์ ประมงชายฝั่งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ การค้าขาย ซึ่งเมื่อวิถีชีวิตในการประกอบอาชีพมีความเกี่ยวข้องกับฤดูกาล ภูมิอากาศการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศและการเกิดภัยพิบัติจึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทั่วไปเท่านั้น หากแต่กระทบการประกอบอาชีพและความปลอดภัยในชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีต้นทุนชีวิตที่ความเปราะบาง โดยภัยพิบัติที่มีสถิติการเกิดสูงที่สุดในพื้นที่ภาคใต้คือ อุทกภัย และวาตภัย ตามลำดับ โดยมีภัยรูปแบบอื่น เช่น อัคคีภัย ไฟป่า โรคระบาดในคนหรือสัตว์ และภัยจากมนุษย์ตามพื้นที่ต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่ภาคใต้ 4 ปีย้อนหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่ภาคใต้ข้อมูลภัยพิบัติที่เกิดขึ้นพื้นที่ภาคใต้ย้อนหลัง 4 ปี สิ้นสุดเดือนตุลาคม 2567 พบว่าภัยพิบัติที่เกิดสูงสุด คือ อุทกภัย โดยเกิดสูงในช่วงเดือนพฤศจิกายน-มกราคม ความชุกที่สุดในเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม โดยใน ระยะเวลา 1 ปี มีโอกาสเกิดอุทกภัยได้ทุกเดือน วาตภัย เกิดขึ้นใน 9 จังหวัด และมักจะเกิดขึ้นช่วงเดือนพฤษภาคม - กันยายน ซึ่งการเกิดอุทกภัยและวาตภัย มักจะตามมาด้วยกรณีดินสไลด์ โคลนถล่ม ได้ทุกพื้นที่ที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง จึงเป็นภัยพิบัติแทรกซ้อนที่ต้องบริหารความเสี่ยงร่วมด้วยเสมอ เมื่อเกิดอุทกภัยและวาตภัย

3.3 สถานการณ์อุทกภัยในจังหวัดสงขลา

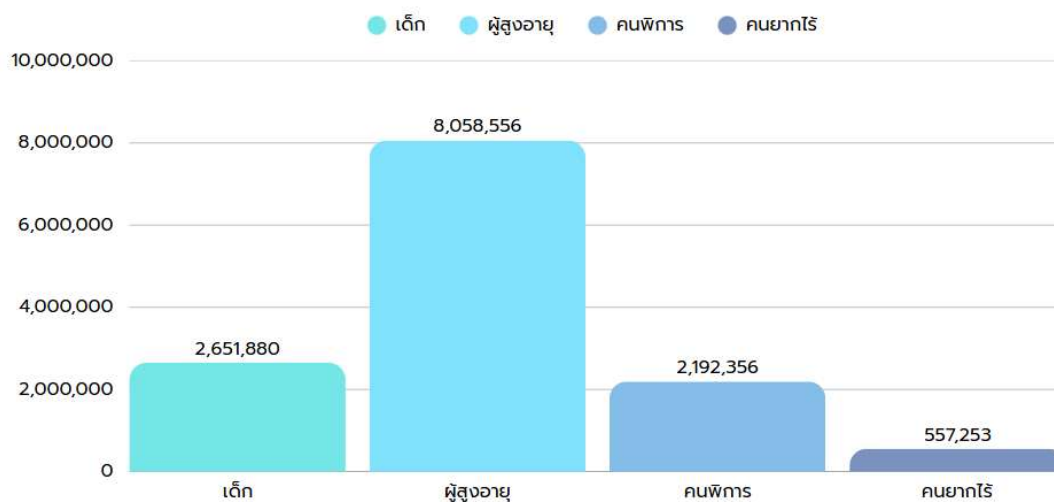
ในปี 2567 จังหวัดสงขลาปริมาณน้ำฝนรวมตลอดทั้งปี 2,471.6 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตก 148 วัน ปริมาณฝนตกมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน วัดปริมาณฝนได้ 1344.7 มิลลิเมตร ปริมาณฝนตกน้อยที่สุดในเดือนเมษายน วัดปริมาณน้ำฝนได้ 6.5 มิลลิเมตร (ที่มา : ข้อมูลสถานีอุตุนิยมวิทยาสงขลา)

3.4 ข้อมูลกลุ่มเปราะบางภาคใต้และจังหวัดสงขลาที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย

จากการประมวลผลข้อมูลกลุ่มเปราะบางจากฐานข้อมูลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และฐานข้อมูลพื้นที่เกิดอุทกภัยจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ณ วันที่ 17 กรกฎาคม 2568 ข้อมูลน้ำท่วมซ้ำซากรอบ 5 ปี พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ประสบอุทกภัยรวมทั้งสิ้น

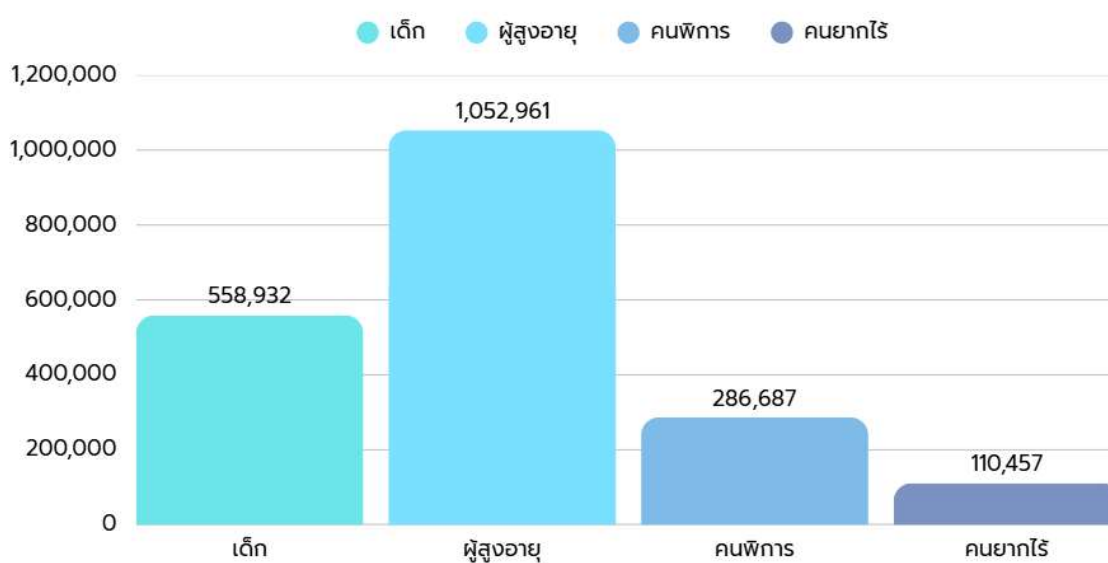
77 จังหวัดจากทั่วประเทศ มีประชากรกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัยรวมทั้งสิ้น 13,460,045 คน ดังแผนภาพที่ 7

แผนภาพที่ 7 ประชากรกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัยทั่วประเทศ

ภาคใต้ จากการประมวลผลข้อมูลพบว่า มีกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย จำนวน 2,009,037 คน ดังแผนภาพที่ 8 กลุ่มเปราะบางที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย ภาคใต้

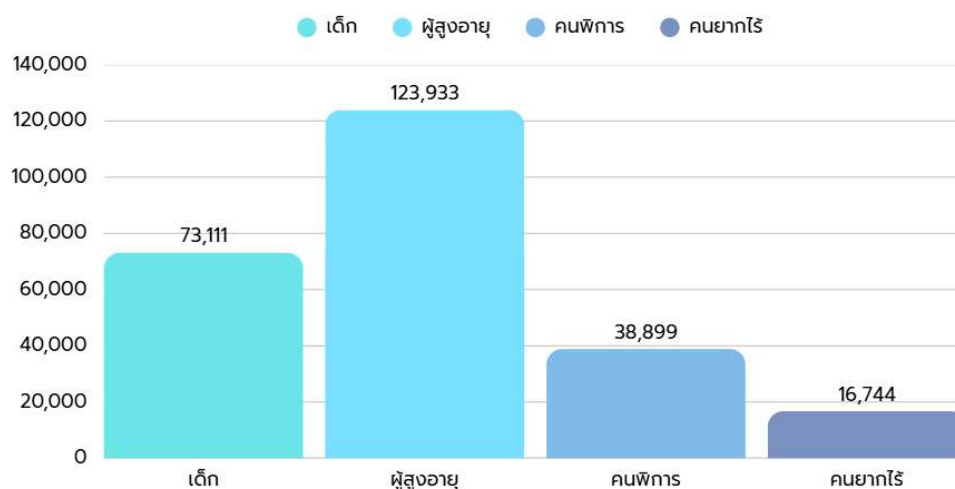
แผนภาพที่ 8 กลุ่มเปราะบางที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย ภาคใต้

จำนวนประชากรกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ประสบอุทกภัยในภาคใต้ พบว่า ผู้สูงอายุมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เด็ก คนพิการ และคนยากไร้

ในส่วนของจังหวัดสงขลา จากการประมวลผลข้อมูลพบว่า มีกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย ในรอบ 5 ปี (พ.ศ.2563-2567) จำนวน 252,687 คน ดังแผนภาพที่ 9

แผนภาพที่ 9 กลุ่มเปราะบางที่อยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย จังหวัดสงขลา

ข้อมูลจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บริเวณภาคใต้ตอนล่างฝั่งอ่าวไทย มีขนาดพื้นที่ 7,394 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 4,621,250 ไร่) แบ่งการปกครองแบ่งออกเป็น 16 อำเภอ 127 ตำบล 987 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร 1,431,959 คน มีความหนาแน่นของประชากร 193.66 คน/ตารางกิโลเมตร และมีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของภาคใต้

พื้นที่ จำนวนประชากร และความหนาแน่นของประชากร

พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่นของประชากร (คน/ตร.กม.)
7,394	1,431,959	193.66

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ตอนล่าง มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ (รองจากนครศรีธรรมราช) และมีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของภาคใต้ (รองจากสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช) มีจังหวัดที่อยู่ติดกันได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง ปัตตานี ยะลา สตูล และยังมีอาณาเขตติดต่อกับรัฐไทรบุรีและรัฐปะลิสของประเทศมาเลเซีย แบ่งออกได้เป็น 3 บริเวณ คือ

- บริเวณทะเลสาบสงขลาทางทิศเหนือที่อำเภอสตงหิงพระและอำเภอรโนด เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนาและพืชพันธุ์อื่น ๆ

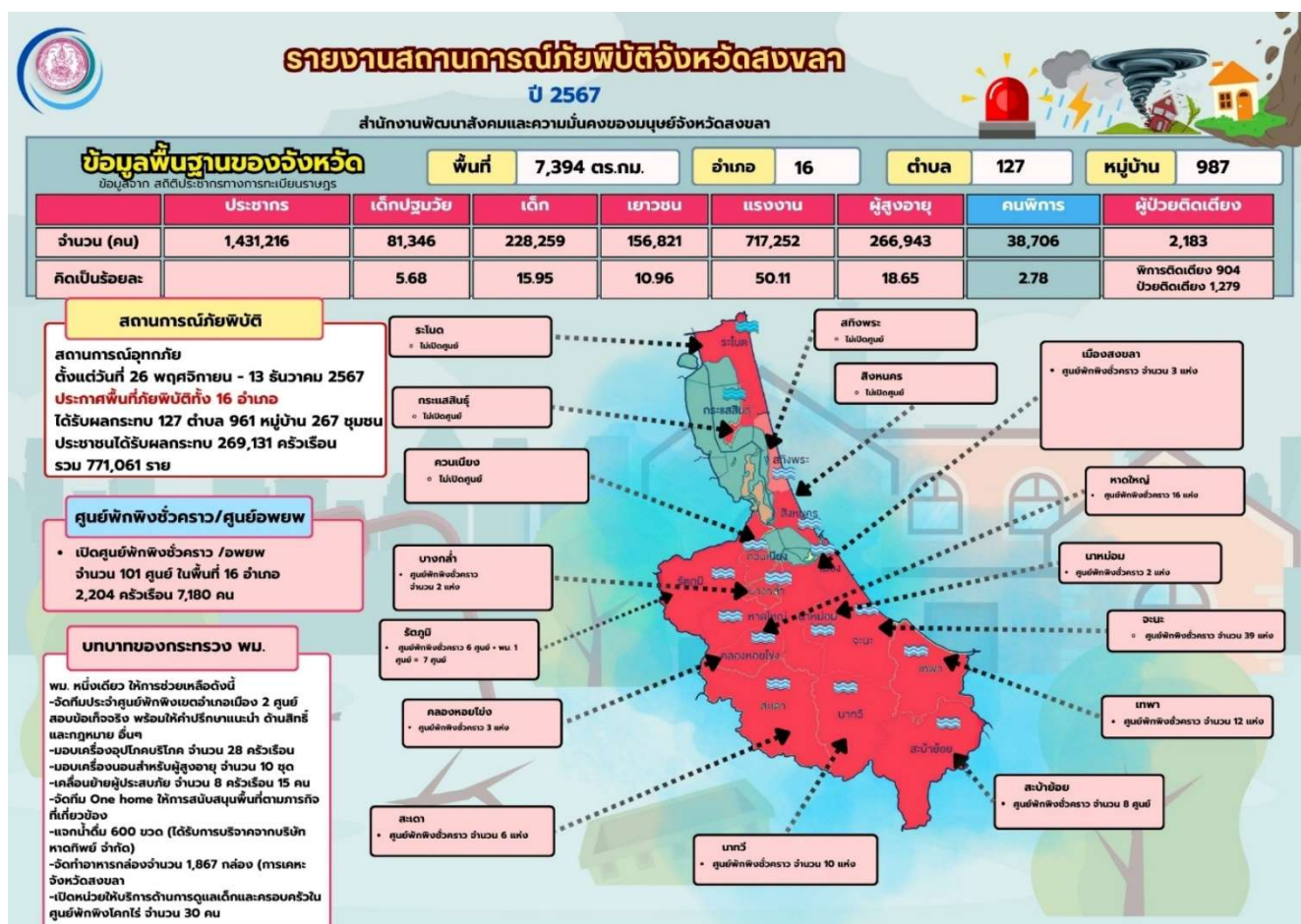
- บริเวณทะเลนอก พื้นที่เป็นที่ราบเหมาะแก่การปลูกมะพร้าวและต้นสน พื้นที่ซึ่งห่างจากทะเลไปเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา อันได้แก่ บนพื้นที่อำเภอสตงหิงพระ อำเภอรโนด อำเภอเมือง อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ

- บริเวณที่ประกอบด้วยเนินและภูเขา พื้นที่เป็นดินเหนียวปนทรายและลูกรัง มีลำน้ำไหลผ่านหลายสาย มีป่าไม้ซึ่งใช้ในการปลูกสร้างบ้าน ยางพารา มีการปลูกผลไม้เป็นแห่ง ๆ บริเวณดังกล่าวได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอรัตนภูมิ อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมเมืองร้อน มีลมมรสุมพัดผ่านประจำทุกปี เนื่องจากจังหวัดสงขลาตั้งอยู่ในภาคใต้ ซึ่งเป็นเขตละติจูดต่ำและอยู่ติดกับทะเล ลักษณะอากาศในแต่ละฤดูกาล จึงไม่แตกต่างกันมากนัก เมื่อพิจารณาตามลักษณะอากาศของประเทศไทย แล้วสามารถแบ่งออกเป็น 3 ฤดูกาล ดังนี้ **ฤดูร้อน** เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนฤดูมรสุม ระยะนี้เป็นช่วงว่างของลมมรสุม ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไปโดยเฉพาะเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่มีอากาศร้อนกว่าช่วงอื่น เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุดคือเดือนเมษายน แต่จังหวัดสงขลาอยู่ใกล้ทะเล จึงไม่ร้อนมากนัก เพราะได้รับกระแสลมและไอน้ำทำให้อากาศคลายความร้อนลงไปมาก **ฤดูฝน** เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดปกคลุมประเทศไทยกับมีร่องความกดอากาศต่ำพาดผ่านเป็นระยะ ๆ ต่อจากนั้นจนถึงเดือนพฤศจิกายน เป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย จังหวัดสงขลาจะยังคงมีฝนชุกต่อเนื่อง จนถึงเดือนธันวาคม **ฤดูหนาว** เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดปกคลุมประเทศไทย เมื่อมรสุมนี้พัดปกคลุมเต็มที่อุณหภูมิจะลดลงและมีอากาศเย็นเป็นครั้งคราว โดยอุณหภูมิจะลดลงต่ำสุดในเดือนธันวาคม และมกราคม อย่างไรก็ตามสภาวะอากาศในช่วงฤดูหนาว ของจังหวัดสงขลาไม่หนาวเย็นมากเท่ากับจังหวัดที่อยู่ในบริเวณประเทศไทยตอนบน อุณหภูมิ จากสภาพภูมิประเทศ สงขลาเป็นจังหวัดที่อยู่ติดกับทะเล อุณหภูมิระหว่างฤดูกาล และกลางวันกลางคืน จึงไม่แตกต่างกันมากนัก โดยอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 28.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 31.8 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 25.1 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุด คือเดือนพฤษภาคมและมิถุนายน อุณหภูมิสูงสุด ที่เคยตรวจวัดได้คือ 40.3 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2559 ที่สถานีตรวจอากาศสะเดา และอุณหภูมิต่ำที่สุดที่เคยตรวจวัดได้คือ 13.7 องศาเซลเซียส ที่อำเภอหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2557 ฝน จังหวัดสงขลา มีฝนชุกตลอดปี เนื่องจากอิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และมรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นไปจนถึงเดือนธันวาคม ส่วนตอนต้นปี ตั้งแต่เดือนมกราคมฝนจะลดลงเป็นลำดับ จนถึงช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายนจะเป็นช่วงที่มีฝนน้อย ปริมาณฝนบริเวณอำเภอเมืองเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 2,245.0 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 170 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนพฤศจิกายน มีฝนเฉลี่ยประมาณ 582.7 มิลลิเมตรและมีฝนตกประมาณ 23 วัน ปริมาณฝนสูงที่สุดที่เคยตรวจวัดได้ใน 24 ชั่วโมง 521.8 มิลลิเมตร เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2548 (ที่มา : ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก)

สถานการณ์ภัยพิบัติจังหวัดสงขลา ปี 2567

กลุ่มคนเปราะบางในพื้นที่จังหวัดสงขลา จำนวน 333,286 คน โดยจำแนกความเปราะบาง ได้แก่ คนพิการ จำนวน 41,398 คน ผู้สูงอายุ จำนวน 201,993 คน เด็ก จำนวน 73,123 คน และผู้มีรายได้น้อย จำนวน 16,772 คน

ที่	อำเภอ	ตำบล	จำนวน				รวม
			คนพิการ	ผู้สูงอายุ	เด็ก 0-7	ผู้มีรายได้น้อย	
1	กระแสดินธุ์		769	3,037	578	195	4,579
2	คลองหอยโข่ง		721	4,271	1,325	401	6,718
3	ควนเนียง		1,077	5,848	1,728	391	9,044
4	จะนะ		3,797	14,445	7,179	1,114	26,535
5	เทพา		2,224	9,595	5,645	1,322	18,786
6	นาทวี		1,812	9,537	4,144	1,375	16,868
7	นาหม่อม		822	4,195	846	253	6,116
8	บางกล่ำ		874	4,813	2,089	847	8,623
9	เมืองสงขลา		5,263	22,542	5,851	1,164	34,820
10	ระโนด		2,789	12,072	2,545	667	18,073
11	รัตภูมิ		2,095	11,039	4,429	1,348	18,911

ที่	อำเภอ	ตำบล	จำนวน				รวม
			คนพิการ	ผู้สูงอายุ	เด็ก 0-7	ผู้มีรายได้น้อย	
12	สทิงพระ		2,482	8,533	1,985	473	13,473
13	สะเดา		3,054	15,570	7,651	2,395	28,670
14	สะบ้าย้อย		1,813	8,678	7,501	1,586	19,578
15	สิงหนคร		3,212	11,820	4,698	647	20,377
16	หาดใหญ่		8,595	55,990	14,92	2,575	82,084
17	ไม่ระบุ		-	8	5	19	32
รวม			41,398	201,993	73,123	16,772	333,286

ข้อมูลจาก ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ข้อมูลกลุ่มคนเปราะบางในพื้นที่อุทกภัยของจังหวัดสงขลาย้อนหลัง 4 ปี (ปี 2564 - 2567)

ความซ้ำซาก	อำเภอ	ตำบล	จำนวน				
			เด็กและเยาวชน	คนพิการ	ผู้สูงอายุ	คนยากไร้	รวม
ซ้ำซาก 4 ครั้ง = 13 อำเภอ 51ตำบล							
สงขลา	เมืองสงขลา	เขารูปช้าง	1,391	1,225	143	231	2,990
สงขลา	เมืองสงขลา	เกาะแก้ว	611	473	1,680	118	2,882
สงขลา	เมืองสงขลา	พะวง	1,580	956	4,242	281	7,059
สงขลา	สทิงพระ	คลองรี	137	208	643	37	1,025
สงขลา	สทิงพระ	คูขุด	245	294	946	47	1,532
สงขลา	สทิงพระ	ท่าหิน	183	206	766	36	1,191
สงขลา	นาทวี	นาทวี	1,037	397	1,021	353	2,808
สงขลา	นาทวี	ฉาง	211	130	726	84	1,151
สงขลา	นาทวี	นาหมอศรี	169	103	456	65	793
สงขลา	นาทวี	ปลักหนู	384	145	712	102	1,343
สงขลา	เทพา	เทพา	846	393	1,593	167	2,999
สงขลา	เทพา	ลำไพล	1,091	423	1,973	299	3,786
สงขลา	สะบ้าย้อย	สะบ้าย้อย	1,188	332	287	228	2,035
สงขลา	สะบ้าย้อย	บ้านโหนด	520	153	982	30	1,685
สงขลา	สะบ้าย้อย	ธารคีรี	769	160	468	71	1,468
สงขลา	ระโนด	ตะเคียนะ	124	171	815	36	1,146
สงขลา	ระโนด	บ้านใหม่	195	191	858	83	1,327
สงขลา	ระโนด	แดนสงวน	105	113	566	50	834
สงขลา	กระแสสินธุ์	เกาะใหญ่	296	306	1,200	99	1,901
สงขลา	กระแสสินธุ์	โรง	96	151	607	36	890
สงขลา	กระแสสินธุ์	เชิงแส	94	134	604	22	854
สงขลา	กระแสสินธุ์	กระแสสินธุ์	92	177	626	38	933
สงขลา	รัตภูมิ	กำแพงเพชร	1,289	579	842	472	3,182
สงขลา	รัตภูมิ	ท่าชะมวง	1,288	444	2,408	325	4,465
สงขลา	รัตภูมิ	คูหาใต้	566	411	2,141	190	3,308
สงขลา	รัตภูมิ	ควนร	269	177	1,182	74	1,702

แผนบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติจังหวัดสงขลา

ความ ซ้ำซาก	อำเภอ	ตำบล	จำนวน				
			เด็กและ เยาวชน	คนพิการ	ผู้สูงอายุ	คนยากไร้	รวม
สงขลา	รัตภูมิ	เขาพระ	1,017	484	1,951	286	3,738
สงขลา	สะเดา	ปริก	1,083	431	2,171	451	4,136
สงขลา	สะเดา	สำนักแต้ว	1,143	332	1,604	128	3,207
สงขลา	สะเดา	ทุ่งหมอ	362	220	1,193	87	1,862
สงขลา	สะเดา	ท่าโพธิ์	439	194	1,047	97	1,777
สงขลา	นาหม่อม	นาหม่อม	307	306	1,485	96	2,194
สงขลา	ควนเนียง	รัตภูมิ	718	466	1,839	122	3,145
สงขลา	ควนเนียง	ควนโส	227	177	1,061	50	1,515
สงขลา	ควนเนียง	ห้วยลึก	295	161	746	106	1,308
สงขลา	ควนเนียง	บางเหรียง	487	273	1,665	113	2,538
สงขลา	บางกล่ำ	บางกล่ำ	163	122	649	97	1,031
สงขลา	บางกล่ำ	ท่าช้าง	1,571	554	3,080	531	5,736
สงขลา	บางกล่ำ	แม่ทอม	116	79	467	34	696
สงขลา	บางกล่ำ	บ้านหาร	239	119	616	183	1,157
สงขลา	สิงหนคร	ชิงโค	500	420	914	53	1,887
สงขลา	สิงหนคร	สทิงหม้อ	1,250	607	41	129	2,027
สงขลา	สิงหนคร	ท้านบ	187	217	699	56	1,159
สงขลา	สิงหนคร	รำแดง	97	127	489	31	744
สงขลา	สิงหนคร	วัดขนุน	469	270	1,250	52	2,041
สงขลา	สิงหนคร	ชะแล้	159	115	506	59	839
สงขลา	สิงหนคร	ปากร่อ	121	82	390	20	613
สงขลา	สิงหนคร	ป่าขาด	130	151	470	8	759
สงขลา	สิงหนคร	หัวเขา	965	575	81	121	1,742
สงขลา	สิงหนคร	บางเขียด	124	153	560	17	854
สงขลา	สิงหนคร	ม่วงงาม	696	494	42	100	1,332
รวม			27,641	15,581	53,503	6,601	103,326
ซ้ำซาก 3 ครั้ง = 9 อำเภอ 41 ตำบล							
สงขลา	เมืองสงขลา	ทุ่งหวัง	449	407	2071	67	2,994
สงขลา	เมืองสงขลา	เกาะยอ	148	242	773	35	1,198
สงขลา	สทิงพระ	จะติงพระ	232	270	516	48	1,066
สงขลา	สทิงพระ	กระดังงา	205	209	771	43	1,228
สงขลา	สทิงพระ	สนามชัย	133	174	753	15	1,075
สงขลา	สทิงพระ	ดีหลวง	120	156	619	34	929
สงขลา	สทิงพระ	ชุมพล	219	296	960	50	1,525
สงขลา	สทิงพระ	วัดจันทร์	153	212	649	43	1,057
สงขลา	สทิงพระ	บ่อแดง	214	249	889	81	1,433
สงขลา	สทิงพระ	บ่อดาน	144	208	621	39	1,012
สงขลา	จะนะ	บ้านนา	1,135	547	1074	218	2,974
สงขลา	จะนะ	สะกอม	680	297	1020	101	2,098

ความ ซ้ำซาก	อำเภอ	ตำบล	จำนวน				
			เด็กและ เยาวชน	คนพิการ	ผู้สูงอายุ	คนยากไร้	รวม
สงขลา	จะนะ	นาทับ	1,104	508	1,517	162	3,291
สงขลา	จะนะ	น้ำขาว	160	175	691	48	1,074
สงขลา	จะนะ	จะโหนด	331	324	1,303	49	2,007
สงขลา	จะนะ	แค	266	141	657	50	1,114
สงขลา	นาทวี	ท่าประดู่	338	180	688	82	1,288
สงขลา	นาทวี	สะท้อน	403	187	1,198	133	1,921
สงขลา	นาทวี	ทับช้าง	358	201	1,192	161	1,912
สงขลา	นาทวี	ประกอบ	645	163	777	210	1,795
สงขลา	นาทวี	คลองกวาง	314	162	788	104	1,368
สงขลา	เทพา	ปากบาง	1,047	307	840	233	2,427
สงขลา	เทพา	เกาะสะบ้า	370	215	857	113	1,555
สงขลา	เทพา	ท่าม่วง	1,427	444	2,092	348	4,311
สงขลา	เทพา	สะกอม	537	231	1,036	88	1,892
สงขลา	สะบ้าย้อย	ทุ่งพอ	1,280	229	1,021	176	2,706
สงขลา	สะบ้าย้อย	เปียน	809	233	1,067	116	2,225
สงขลา	สะบ้าย้อย	จะแหน	891	202	736	232	2,061
สงขลา	สะบ้าย้อย	คูหา	922	210	1,179	410	2,721
สงขลา	สะบ้าย้อย	เขาแดง	639	160	1,072	280	2,151
สงขลา	สะบ้าย้อย	บาโหย	483	134	580	43	1,240
สงขลา	สะเดา	สำนักขาม	820	226	1,292	529	2,867
สงขลา	หาดใหญ่	คูเต่า	856	311	1,565	285	3,017
สงขลา	หาดใหญ่	ฉลุง	538	202	961	99	1,800
สงขลา	หาดใหญ่	ทุ่งใหญ่	254	170	1,004	38	1,466
สงขลา	หาดใหญ่	ทุ่งตำเสา	928	384	134	184	1,630
สงขลา	หาดใหญ่	ท่าข้าม	323	265	1,673	74	2,335
สงขลา	หาดใหญ่	น้ำน้อย	541	434	2,674	248	3,897
สงขลา	หาดใหญ่	บ้านพรุ	1,581	716	81	250	2,628
สงขลา	หาดใหญ่	พะตง	626	373	2,051	116	3,166
สงขลา	นาหม่อม	ทุ่งขมิ้น	204	176	965	53	1,398
สงขลา	นาหม่อม	คลองหรั่ง	153	166	799	59	1,177
รวม			15,581	53,503	27,641	6,601	103,326
ซ้ำซาก 2 ครั้ง = 7 อำเภอ 22 ตำบล							
สงขลา	เมืองสงขลา	บ่อয়ง	1,672	957	106	431	3,166
สงขลา	จะนะ	ป่าชิง	316	149	783	56	1,304
สงขลา	จะนะ	สะพานไม้แก่น	368	250	997	123	1,738
สงขลา	จะนะ	นาหว้า	425	290	1,276	62	2,053
สงขลา	จะนะ	ขุนตืดหวาย	211	123	461	37	832
สงขลา	จะนะ	ท่าหม่อไทร	485	237	972	47	1,741
สงขลา	จะนะ	คู	493	215	887	62	1,657

ความ ซ้ำซาก	อำเภอ	ตำบล	จำนวน				
			เด็กและ เยาวชน	คนพิการ	ผู้สูงอายุ	คนยากไร้	รวม
สงขลา	จะนะ	คลองเปี้ยะ	250	205	996	31	1,482
สงขลา	จะนะ	ตลิ่งชัน	954	335	1,082	68	2,439
สงขลา	เทพา	วังใหญ่	327	211	1,204	74	1,816
สงขลา	สะเดา	ปาดังเบซาร์	2,010	551	107	591	3,259
สงขลา	สะเดา	เขามะเกี๋ยรติ	251	192	778	60	1,281
สงขลา	หาดใหญ่	หาดใหญ่	3,522	1,587	113	499	5,721
สงขลา	หาดใหญ่	ควนลัง	2,346	963	95	283	3,687
สงขลา	หาดใหญ่	คอหงส์	1,261	868	66	160	2,355
สงขลา	หาดใหญ่	คลองแห	2,003	747	64	309	3,123
สงขลา	หาดใหญ่	คลองอู่ตะเภา	140	82	452	26	700
สงขลา	นาหม่อม	พิจิตร	182	173	946	45	1,346
สงขลา	คลองหอยโข่ง	คลองหอยโข่ง	347	187	888	176	1,598
สงขลา	คลองหอยโข่ง	ทุ่งลาน	413	170	1331	92	2,006
สงขลา	คลองหอยโข่ง	โคกม่วง	338	198	1145	63	1,744
สงขลา	คลองหอยโข่ง	คลองหลา	227	166	907	70	1,370
รวม			18,541	8,856	15,656	3,365	46,418
ซ้ำซาก 1 ครั้ง = 1 อำเภอ 2 ตำบล							
สงขลา	สะเดา	สะเดา	961	547	83	206	1,797
สงขลา	สะเดา	พังงา	582	361	776	246	1,965
รวม			1,543	908	859	452	3,762

4. ผลกระทบจากอุทกภัยต่อกลุ่มเปราะบาง

4.1 เด็ก

ความเสี่ยงในการติดเชื้อโรค น้ำท่วมมักนำพาเชื้อโรคต่าง ๆ เช่น แบคทีเรีย ไวรัสและปรสิต ซึ่งอาจทำให้เด็กป่วยเป็นโรคต่าง ๆ ได้เช่น โรคท้องร่วง อาหารเป็นพิษ โรคผิวหนัง และโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ

การขาดแคลนอาหาร น้ำท่วมทำให้อาหารขาดแคลน รวมทั้งการเข้าถึง อาหารที่จำกัด ทำให้เด็กได้รับสารอาหารไม่เพียงพอซึ่งอาจส่งผลต่อ การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็ก

การสูญเสียโอกาสทางการศึกษา การที่น้ำท่วมโรงเรียน ทำให้โรงเรียนต้อง ปิดทำการชั่วคราว ส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้ซึ่งจะมีการเรียน ออนไลน์ชดเชยแต่เด็กในพื้นที่ห่างไกลหรือขาดแคลน อุปกรณ์อาจเข้าถึง การเรียนออนไลน์ได้ยาก ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการเรียนรู้รวมทั้ง การขยายตัวของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นและมีความเสี่ยง ที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา

การบาดเจ็บหรือเสียชีวิต เศษซากจากบ้านเรือนที่พังทลายหรือวัตถุที่ลอยมาตามน้ำ สภาพแวดล้อมอาจเต็มไปด้วยอันตราย เช่น ไฟฟ้ารั่ว สัตว์มีพิษ ทำให้เด็กมีความเสี่ยงที่จะได้รับอันตราย รวมทั้งการจมน้ำ

เกิดความเครียดและปัญหาสุขภาพจิต ความตื่นตระหนก และหวาดกลัว จากการสูญเสีย บ้านเรือน การอพยพย้ายที่อยู่ซึ่งอาจนำมาสู่ปัญหาสุขภาพจิต ของเด็กในอนาคต

4.2 คนพิการ

ความเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สิน คนพิการบางประเภทอาจมีข้อจำกัด ในการเคลื่อนไหวทำให้ยากต่อการอพยพ เคลื่อนย้าย ซึ่งในกรณีฉุกเฉิน หากไม่มีการเตรียมความพร้อมในการอพยพจะทำให้ไม่สามารถอพยพได้ทันต่อสถานการณ์และเกิดการสูญเสียทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงมีข้อจำกัดในการสื่อสาร ความต้องการ การเข้าถึงระบบเตือนภัย ข้อมูล ข่าวสาร สิทธิต่าง ๆ เนื่องจากคนพิการมีความต้องการเฉพาะ เช่น อักษรเบรลล์ ล้อภาษามือ

ผลกระทบต่อสุขภาพทางกายและจิตใจเพิ่มสูงขึ้น จากการไม่ได้รับ การรักษาหรือรับยาอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อสุขภาพของคนพิการ การเผชิญกับ ภาวะเครียด วิตกกังวล ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางกายและใจ และเสี่ยง ต่อการป่วยจากภาวะแทรกซ้อน

ความยากลำบากในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยหลังน้ำท่วม บ้าน/อุปกรณ์ที่ใช้ ในการอำนวยความสะดวกในชีวิตรับได้รับความเสียหาย ผู้พิการไม่สามารถ ทำความสะอาด ซ่อมแซม หรือฟื้นฟูได้ด้วยตนเอง ต้องได้รับการสนับสนุน และการช่วยเหลือจากผู้อื่น

4.3 ผู้สูงอายุ

ความเสี่ยงต่อการเสียชีวิต เนื่องจากการเคลื่อนไหวที่ช้าลง ทำให้ ความสามารถในการว่ายน้ำ หรือหลีกเลี่ยงอันตรายลดลง

ปัญหาสุขภาพรุนแรงมากขึ้น ผู้สูงอายุมีภูมิต้านทานต่ำทำให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อ เช่น โรคทางเดินหายใจ โรคฉี่หนูหรือโรคติดเชื้อทางผิวหนัง และ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำท่วมขังหรือถนนที่เสียหาย ทำให้ ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อและการบาดเจ็บเพิ่มขึ้น

เกิดความเครียดและเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า ผู้สูงอายุที่สูญเสียทรัพย์สินหรือ พลาดพรากจากครอบครัว มีความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้าและมีความวิตกกังวล มากขึ้น

ความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ ผู้สูงอายุเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากการลื่นล้ม ในสภาพแวดล้อมที่เปียกชื้นหรือไม่ปลอดภัย และในบางกรณีหากการจัดทีม ช่วยเหลือในการอพยพไม่ได้คำนึงถึงความต้องการพิเศษของผู้สูงอายุ เช่น การใช้รถเข็นหรือไม่เท่า

โอกาสในการสูญเสียทรัพย์สินส่วนตัวและขาดรายได้สูงขึ้น ผู้สูงอายุ ที่อาศัยในพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ลุ่มน้ำมักสูญเสียทรัพย์สิน เช่น บ้านเรือน พืชผลการเกษตร หรือสัตว์เลี้ยง และผู้สูงอายุในครอบครัวที่พึ่งพาการเกษตร หรืออาชีพอิสระมักสูญเสียแหล่งรายได้หลัก

ภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น หลังน้ำท่วม ผู้สูงอายุต้อง รับภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคที่เพิ่มขึ้น เช่น การซื้อยาหรือการรักษา อาการบาดเจ็บ

4.4 คนยากไร้

การสูญเสียอาชีพและรายได้เพิ่มสูงขึ้น คนยากไร้ส่วนใหญ่พึ่งพารายได้จาก ค่าจ้าง เงินเดือน กำไรจากการเกษตรและมีรายได้ที่ไม่มั่นคงแน่นอนมากกว่า กลุ่มคนที่มียากไร้ตั้งนั้น อุทกภัยจะมีผลกระทบโดยตรงต่อปริมาณผลผลิต การเกษตรและอุปกรณ์เครื่องมือทางเกษตรที่จะมีความเสียหาย นอกจากนี้ ในกลุ่มคนยากไร้ที่เป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างเป็นรายวันจากภาคการผลิตหรือภาคบริการ/การค้า ก็อาจจะสูญเสียรายได้จากการที่ต้องหยุดกิจการ ทั้งระหว่างหรือหลังเกิดภัยพิบัติจึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้รวมถึงมีแนวโน้มที่จะต้องพึ่งพาหนี้สินมากขึ้น โดยเฉพาะ หนี้สินของคนยากไร้ที่ส่วนใหญ่

ใช้ในการตอบสนองความต้องการ ในการดำรงชีวิตประจำวันและค่าใช้จ่ายสำหรับการชำระหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเพื่อการเกษตร

ที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายหรือถูกทำลายอย่างสมบูรณ์ เนื่องจาก อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสมหรือสภาพแวดล้อมที่เปิดรับต่อภัยพิบัติ ไม่มีเงินเพียงพอในที่อยู่อาศัยเพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ รวมถึงการไม่มีที่อยู่อาศัยหลังจากภัยพิบัติและอาจนำไปสู่การเป็นคนเร่ร่อน ในที่สุด

การขาดแคลนอาหารและน้ำสะอาด เนื่องจากคนยากไร้ไม่มีเงินเพียงพอ ในการกักตุนอาหารหรือซื้อน้ำดื่มสะอาดในช่วงน้ำท่วม และมักพึ่งพาตลาด หรือแหล่งอาหารในพื้นที่ ซึ่งอาจถูกน้ำท่วมจนไม่สามารถเปิดให้บริการได้ รวมทั้งอาหารและน้ำดื่มสะอาดในช่วงวิกฤตมักมีราคาสูงขึ้น ทำให้คนยากไร้ไม่สามารถเข้าถึงได้

สุขภาพอ่อนแอลง การไม่มีอาหารเพียงพอและการดื่มน้ำที่ปนเปื้อนอาจทำให้ คนยากไร้เผชิญกับภาวะขาดสารอาหารและโรคที่เกิดจากน้ำ เช่น ท้องร่วง หรือโรคน้ำกัดเท้า

ส่วนที่ 3

1. แนวทางการบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติของกระทรวงและจังหวัดสงขลา

ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภัยความร้อนจากการที่อุณหภูมิมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในหลายพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและชีวิตประจำวันของประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ เด็กเล็ก และผู้ที่มี โรคประจำตัว รวมถึงภัยแล้งที่ส่งผลต่อการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค กระทบต่อภาคเกษตรกรรม ส่งผลให้ผลผลิตลดลงและกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร นอกจากนี้การกัดเซาะชายฝั่งที่เกิด การสูญเสียพื้นที่ดินชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศชายฝั่งและผลกระทบต่อ ระบบเศรษฐกิจ รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่งที่ต้องสูญเสียที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกิน ตลอดจน อุทกภัยที่สร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นล้วนส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ได้แก่ เด็ก คนพิการ ผู้สูงอายุและคนยากไร้ที่มักได้รับผลกระทบหนักที่สุด ทั้งนี้ภัยถือเป็นหนึ่งในภัยพิบัติที่สร้างความเสียหายมากที่สุด เนื่องจากส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในวงกว้างโดยเฉพาะต่อกลุ่มเปราะบางที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรและความช่วยเหลือ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีบทบาทสำคัญในการบรรเทาผลกระทบและให้ความช่วยเหลือประชากรกลุ่มเปราะบางอย่างทั่วถึง จึงได้กำหนดมาตรการรองรับสถานการณ์ภัยพิบัติเพื่อดูแลกลุ่มเปราะบางในระยะต่าง ๆ ของการเกิดภัยพิบัติ โดยครอบคลุมการเข้าใจ ความเสี่ยงและผลกระทบของภัยพิบัติการเตรียมความพร้อม การเผชิญเหตุ และการฟื้นฟูรวมถึงการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กลุ่มเปราะบางได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง โดยมีแนวทางการบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจาก ภัยพิบัติแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย แนวทางการดำเนินงานก่อนเกิดภัย แนวทางการดำเนินงานระหว่างเกิดภัย แนวทางการดำเนินงานหลังเกิดภัย และเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ รายละเอียดตามแผนภาพ

แนวทางการบริหารดูแล กลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ

1

ก่อนเกิดภัย

- การเตรียมความพร้อมกลุ่มเปราะบาง เพื่อป้องกันและรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติ
- การเตรียมการดูแลกลุ่มเปราะบาง ภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวของ พม.

2

ระหว่างเกิดภัย

- การช่วยเหลือดูแลกลุ่มเปราะบาง ภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวของ พม.
- การจัดหาสิ่งของจำเป็น
- การรับแจ้งเหตุและขอรับความช่วยเหลือ รวมถึงการประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3

หลังเกิดภัย

- การฝึกอาชีพและสร้างรายได้
- การซ่อมแซม/ปรับปรุงที่อยู่อาศัย
- การเยียวยา ฟื้นฟูสภาพจิตใจ
- การช่วยเหลือด้านการเงิน
- การติดตามดูแลให้ความช่วยเหลือ
- การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินผลหลังเกิดภัย ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

4

การปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารการดูแล กลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ

- การพัฒนาศักยภาพบุคลากร
- การพัฒนานโยบาย
- การปรับปรุงข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูล

แผนภาพที่ 10 แนวทางการบริการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ

แนวทางการบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติจังหวัดสงขลา

มาตรการรองรับ		หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการดำเนินงานก่อนเกิดภัย	มาตรการที่ 1 การเตรียมความพร้อมกลุ่มเปราะบางที่ป้องกันและรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติ	
	1.1 การสนับสนุนข้อมูลและชี้เป้าประชากรกลุ่มเปราะบาง เพื่อใช้ประกอบการประเมินสถานการณ์และแนวทางการอพยพที่ปลอดภัยและสะดวก ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสนับสนุนทีมอาสาสมัครช่วยเหลือการอพยพ	พัฒนาสังคมฯ / สถิติจังหวัด / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด / ขนส่งจังหวัด / ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก
	1.2 การสำรวจและจัดทำบัญชีข้อมูลสิ่งจำเป็น ระบบการจัดการทรัพยากรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อประสานเครือข่ายในการขอรับการสนับสนุนสิ่งของจำเป็น เช่น ถูยยังชีพ เครื่องปั่นไฟ วิทยุสื่อสาร โดรน	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด
	1.3 การเสริมสร้างความตระหนักรู้ให้แก่กลุ่มเปราะบาง ชุมชน และภาคีเครือข่าย เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น ผลกระทบและความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ของการจมน้ำในเด็กระหว่างเกิดอุทกภัย	ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด / ประชาสัมพันธ์จังหวัด
	1.4 การพัฒนาระบบสื่อสารเพื่อเตือนภัย สำหรับกลุ่มเปราะบาง ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก คนพิการ ผู้สูงอายุ และคนยากไร้ ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลา เพื่อเตรียมตัวและอพยพไปยังที่ปลอดภัยได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งช่วยให้กลุ่มเปราะบางสามารถรับรู้ข่าวสารและคำแนะนำในการปฏิบัติตัวได้อย่างทั่วถึงและมีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติ	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / สถิติจังหวัด / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด / ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก/ ประชาสัมพันธ์จังหวัด
	มาตรการที่ 2 การเตรียมการดูแลกลุ่มเปราะบางภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว	
	2.1 การจัดเตรียมศูนย์พักพิงชั่วคราว ภายใต้แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 – 2570 ได้กำหนดบทบาท หน้าที่ของ พม. ในการสนับสนุนกิจกรรม ด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อฟื้นฟูภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว และรับผิดชอบในการเตรียมการและบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว ตลอดจนเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) ส่วนงานสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีขอบเขต หน้าที่ในการประสานงานและ	พัฒนาสังคมฯ / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด /

	มาตรการรองรับ	หน่วยงานรับผิดชอบ
	สนับสนุน การจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	
แนวทางการดำเนินงานก่อนเกิดภัย	มาตรการที่ 2 การเตรียมการดูแลกลุ่มเปราะบางในศูนย์พักพิงชั่วคราว	
	2.2 การจัดเตรียมศูนย์พักพิงชั่วคราวของ พม. ที่สามารถรองรับกลุ่มเปราะบางได้ และการเตรียมข้อมูลศูนย์พักพิงที่มีในจังหวัด เพื่อให้การช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางอย่างรวดเร็ว และได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีในศูนย์พักพิง	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ประชาสัมพันธ์จังหวัด / ภาคเอกชน / มูลนิธิ
	2.3 การบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวของ พม. 2.3.1 การจัดพื้นที่ภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว (Zoning) โดยคำนึงถึงการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ถูกสุขลักษณะ ความจำเป็นเฉพาะทาง และความปลอดภัย เช่น การให้นมบุตร การดูแลคนพิการ/ผู้สูงอายุที่ติดเตียง 2.3.2 การจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ถูยั้งชีพ อุปกรณ์ช่วยหายใจ เครื่องช่วยฟัง ห้องน้ำสำหรับคนพิการ/ผู้สูงอายุ ทางลาด หรือทางสำหรับคนตาบอด ล้อภาษามือ เป็นต้น 2.3.3 การเตรียมความพร้อมในการดูแลกลุ่มเปราะบาง โดยซักซ้อม การปฏิบัติเสมือนจริง เช่น การเผชิญเหตุ การปฐมพยาบาล การปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัย รวมทั้งการสื่อสารข้อมูลด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย 2.3.4 การจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยนักกิจกรรมบำบัดให้กับกลุ่มเปราะบางภายในศูนย์ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้หรือการเรียนรู้ทางไกลสำหรับเด็ก การจัดกิจกรรม นันทนาการต่าง ๆ ให้กับกลุ่มเปราะบาง เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย และลดภาวะความตึงเครียด	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด / อำเภอ
	2.4 การวางแผนกำลังคนให้เพียงพอต่อการดูแลกลุ่มเปราะบางเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เช่น การดูแลสุขภาพ การจัดอาหาร การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสิ่งของจำเป็น	พัฒนาสังคมฯ / ท้องถิ่นจังหวัด / องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น / อำเภอ

	มาตรการรองรับ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการดำเนินงาน	มาตรการที่ 3 แนวทางการช่วยเหลือดูแลกลุ่มเปราะบางภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวของ พม.	
<u>ระหว่าง</u> <u>เกิดภัย</u>	3.1 การจัดทำข้อมูลทะเบียนกลุ่มเปราะบาง ที่เข้ารับการบริการในศูนย์พักพิงชั่วคราว และภายนอกศูนย์พักพิง เพื่อคัดกรองและจัดสรรทรัพยากรให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ	พัฒนาสังคมฯ / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด / ปกครองจังหวัด / อำเภอ
แนวทางการดำเนินงาน <u>ระหว่าง</u> <u>เกิดภัย</u>	3.2 การจัดบริการภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว 3.2.1 การจัดเตรียมอาหาร คำนึงถึงความหลากหลายทางบริบทพื้นที่ ศาสนา วัฒนธรรม สุขภาพ ซึ่งมีความแตกต่างของความต้องการ ทางอาหารของแต่ละบุคคล เช่น ผู้ป่วย ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและครอบคลุม 3.2.2 การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฟื้นฟู สภาพจิตใจของกลุ่มเปราะบางในศูนย์พักพิงชั่วคราว จัดทีมนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และนักกิจกรรมบำบัด เข้าไปให้คำปรึกษาและดูแลสภาพจิตใจของกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบ 3.2.3 การจัดทีมแพทย์และพยาบาล ในศูนย์พักพิงชั่วคราว รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์การแพทย์พื้นฐาน เพื่อให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้ทันที และการประสานส่งต่อกรณีที่ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ (มีแผนอพยพในกรณีที่มีความเสี่ยงต้องเคลื่อนย้าย) 3.2.4 การรักษาความปลอดภัยภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว จัดอาสาสมัคร/ เครือข่าย เช่น อปพร./ อพม./ ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) เพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษา ความปลอดภัยภายในศูนย์ฯ	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) / กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา
	3.2.5 การดูแลสิ่งแวดล้อมระหว่างเข้าพักภายในศูนย์พักพิง โดยคำนึงถึงการจัดการขยะที่เกิดขึ้นของกลุ่มเปราะบางในศูนย์พักพิงชั่วคราว	

	มาตรการรองรับ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการดำเนินงานระหว่างเกิดภัย	3.3 การสนับสนุนข้อมูลกลุ่มคนเปราะบางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การสนับสนุนอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการดูแลผู้สูงอายุคนพิการ เด็ก เช่น กรณีที่สถานศึกษาไม่ได้รับผลกระทบ หรือหยุดทำการเรียนการสอน อาจจัดหาพาหนะในการเดินทางไปยังสถานศึกษาให้กับเด็กในพื้นที่ประสบภัย หรือการเคลื่อนย้าย ส่งต่อผู้สูงอายุ คนพิการ ไปเข้ารับการรักษา ในโรงพยาบาล ฯลฯ ตลอดจนประสานส่งต่อข้อมูลกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการ / ขนส่งจังหวัด
	3.4 การประสานขอรับการบริจาคสิ่งของ จำเป็น/ฉุกเฉิน จากภาคีเครือข่าย ซึ่งสิ่งของบริจาคที่ได้รับจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยในเบื้องต้น	พัฒนาสังคมฯ / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / เหล่ากาชาดจังหวัด / มูลนิธิ
	มาตรการที่ 4 การจัดหาสิ่งของจำเป็น ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเข้าเยี่ยมเยียน มอบสิ่งของที่จำเป็น และตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด
	มาตรการที่ 5 การรับแจ้งเหตุและขอรับ ความช่วยเหลือ รวมถึงการประสานส่งต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วและทันท่วงที	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด / ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้/ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น / มูลนิธิ
แนวทางการดำเนินงานหลังเกิดภัย	มาตรการที่ 6 การฝึกอาชีพและสร้างรายได้ที่เหมาะสม กับบริบทของพื้นที่ อาศัยการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงาน ในพื้นที่การวางแผนในการปรับเปลี่ยนอาชีพ การพัฒนาทักษะอาชีพ (Reskill /Upskill/ Newskill) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนยากไร้ ซึ่งเป็นวัยแรงงานที่มีรายได้ต่ำ เมื่อได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ทำให้สูญเสียอาชีพและรายได้จึงต้องพัฒนาทักษะอาชีพหรือปรับเปลี่ยนอาชีพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืน ภายหลังการเกิดภัยพิบัติ	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน / พัฒนาชุมชนจังหวัด / เกษตรและสหกรณ์จังหวัด

	มาตรการรองรับ	หน่วยงานรับผิดชอบ
แนวทางการ ดำเนินการ หลังเกิดภัย	มาตรการที่ 7 การซ่อมแซม/ปรับปรุงที่อยู่อาศัย ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย และทนทานต่อสภาพอากาศที่รุนแรงได้ ตลอดจนฟื้นฟูสภาพแวดล้อมหลังเกิดภัยในด้านการจัดการขยะที่เกิดขึ้นภายในชุมชน	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / เหล่ากาชาดจังหวัด / มูลนิธิ / เครือข่ายต่าง ๆ
	มาตรการที่ 8 การเยียวยา ฟื้นฟูสภาพจิตใจ โดยนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ร่วมกับ ทีมสหวิชาชีพในพื้นที่และการร่วมออกแบบ กิจกรรมด้านการบำบัดฟื้นฟูให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / สาธารณสุขจังหวัด
	มาตรการที่ 9 การช่วยเหลือด้านการเงิน อาทิ การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในด้านที่อยู่อาศัย ด้านการเกษตรในพื้นที่เสียหาย และประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการช่วยเหลือเงินอุดหนุนตามระเบียบการจ่ายเงินอุดหนุนในภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ เป็นต้น และการช่วยเหลือกรณีมีผู้เสียชีวิตจากภัยพิบัติต่าง ๆ ตามประกาศมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ เรื่องหลักเกณฑ์การพิจารณาการจ่ายเงิน สรรองจ่ายจังหวัดในการช่วยเหลือประชาชน ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีต่าง ๆ พ.ศ.2564	พัฒนาสังคมฯ / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / เกษตรและสหกรณ์จังหวัด / เหล่ากาชาดจังหวัด
	มาตรการที่ 10 การติดตามการดูแลให้ความช่วยเหลือการรายงานผลการดำเนินงานการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือรายกรณี	พัฒนาสังคมฯ / ท้องถิ่นจังหวัด / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด / หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน
	มาตรการที่ 11 การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ประเมินผลหลังเกิดภัยที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางในการผลักดันให้เกิดนโยบายในระดับจังหวัดสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนอง ความต้องการ และประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง	พัฒนาสังคมฯ / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด / ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรการรองรับ		หน่วยงานรับผิดชอบ
การปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ	มาตรการที่ 12 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับในการเตรียมความพร้อมให้สามารถปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินและมีการซักซ้อมการปฏิบัติการเข้าช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในสถานการณ์ภัยพิบัติอย่างต่อเนื่อง	พัฒนาสังคมฯ / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด / ศึกษาธิการจังหวัด / หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน
	มาตรการที่ 13 การพัฒนากฎหมาย โดยการถอดบทเรียนเพื่อทบทวนระเบียบกฎหมายในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ	พัฒนาสังคมฯ / สาธารณสุขจังหวัด
	มาตรการที่ 14 การปรับปรุงข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูล โดยปรับปรุงข้อมูลในระบบ MSO-Logbook และ พม. SMART ให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการสนับสนุนการดำเนินงานการวางแผนการช่วยเหลือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงเป้าหมายมากขึ้น รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานภายนอก เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมทรัพยากรน้ำ เป็นต้น	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. / ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด / ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. กลไกการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติของกระทรวงและจังหวัดสงขลา

ภายใต้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติพ.ศ. 2564 - 2570 การดูแล ช่วยเหลือ และบริหารจัดการในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ. 6) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้ประสานงานและสนับสนุน การจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว สนับสนุนการแจกจ่ายสิ่งของจำเป็นต่อการดำรงชีพให้แก่ ผู้ประสบภัย สนับสนุนด้านการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ประสบภัย เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับสวัสดิการด้านสาธารณภัย วางแผนการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย การดูแล บุคคลที่ต้องได้รับการปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษ การฟื้นฟูด้านสังคมและจิตใจให้แก่ผู้ประสบภัยและ ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ให้บริการสาธาณกุศล กำหนดแนวทางการช่วยเหลือผู้ว่างงานเนื่องจาก การเกิดสาธารณภัย ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครที่พิการทุพพลภาพ เจ็บป่วย หรือบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ขณะเกิดภัย

อีกทั้ง เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการปรับตัวต่อผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้น สำหรับกลุ่มคนเปราะบาง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้มีนโยบาย ในการจัดตั้งศูนย์บริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ (สบปภ.) หรือ Disaster Care Center for the Vulnerable (DCCV) ให้มีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกการขับเคลื่อนงาน ให้ความช่วยเหลือ ดูแล และเยียวยากลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติเชิงรุกโดยมีหน้าที่รับผิดชอบสำคัญ อาทิ

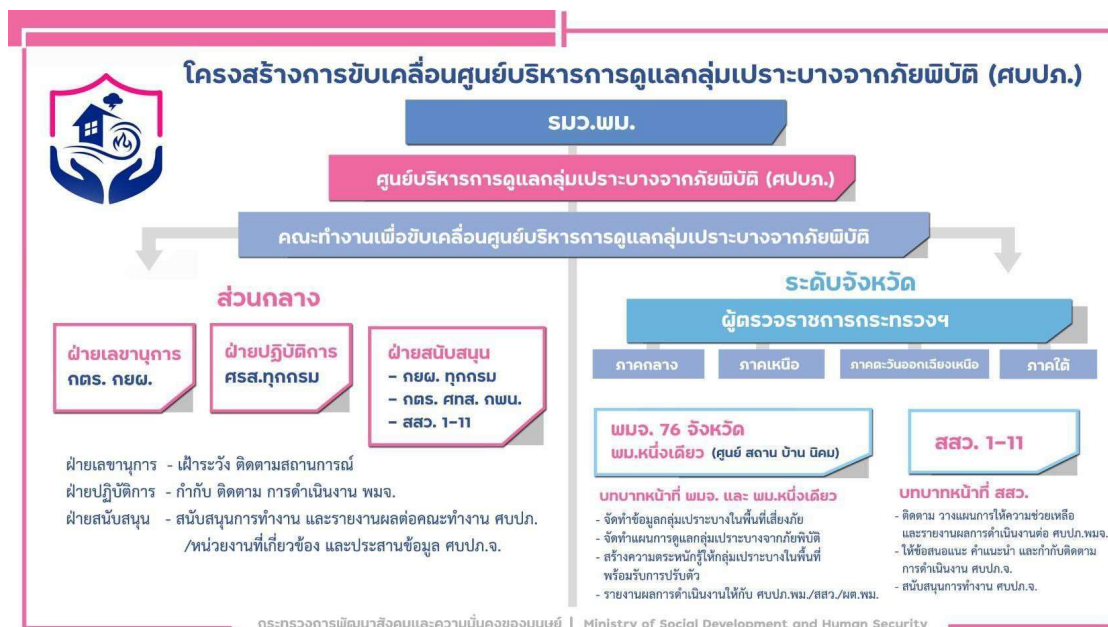
1) เป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือ ดูแล และเยียวยากลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ

2) เป็นศูนย์กลางในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการให้ความช่วยเหลือฯ

3) เป็นศูนย์กลาง ในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ทางสังคมเชิงรุก ตลอดจนสร้างการรับรู้แก่ทุกภาคส่วนในการช่วยเหลือฯ และได้มีการแต่งตั้งคณะทำงาน สบปภ. เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่าง มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจสำคัญในการศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแผน การให้ความช่วยเหลือ ดูแล และเยียวยา กลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติตามธรรมชาติและเสนอ มาตรการหรือแนวทางในการ

ให้ความช่วยเหลือฯ อีกทั้งจัดทำข้อมูลและสถิติในการให้ ความช่วยเหลือฯ เพื่อทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ตลอดจนกำกับ ติดตาม และประเมินผล รวมทั้ง รายงานผลการดำเนินงานให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง พม. ทราบ เพื่อรายงานให้ คณะกรรมการอำนวยการและบริหารสถานการณ์อุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่ม (คอส.) และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป รายละเอียดตามแผนภาพที่ 11

แผนภาพที่ 11 โครงสร้างการขับเคลื่อนศูนย์บริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ

ที่มา : ศูนย์บริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ (ศบปภ.)

ในส่วนของจังหวัดสงขลา มีกลไกบูรณาการการทำงานเพื่อดูแลกลุ่มเปราะบาง ดังนี้

2.1 หน่วยงานภายในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา

ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11 จังหวัดสงขลา สถานสงเคราะห์เด็กบ้านสงขลา ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้จังหวัดสงขลา สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จังหวัดสงขลา ศูนย์การพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดสงขลา นิคมสร้างตนเองรัษฎมิจังหวัดสงขลา นิคมสร้างตนเองเทพาจังหวัดสงขลา บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสงขลา ศูนย์คุ้มครองและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตจังหวัดสงขลา

2.2 หน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

สงขลา ได้แก่ คณะทำงานการรับมือและปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสำหรับกลุ่มเปราะบาง จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา สำนักงานขนส่งจังหวัดสงขลา สำนักงานแรงงานจังหวัดสงขลา สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสงขลา สำนักงานคลังจังหวัดสงขลา สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสงขลา สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสงขลา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสงขลา การประปาส่วนภูมิภาคสาขาสงขลา อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา มูลนิธิมิตรภาพสามัคคี (ท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) สมาคมสวัสดิการภาคประชาชนสงขลา ศูนย์อุตุวิทยามิวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดมูลนิธิต่างๆ เครือข่ายหุ้นส่วนทางสังคม

อ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. แผนบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ
พุทธศักราช 2568

แผนที่กลุ่มเปราะบางพื้นที่ภัยพิบัติ. สืบค้นจาก : https://lookerstudio.google.com/reporting/bcae20c5-ea09-46b9-97e6-b82d411cb2c3/page/p_ye900op1qd

สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน) สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

สืบค้นจาก : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11 จังหวัดสงขลา. แผนบริหารการดูแลกลุ่มเปราะบางจากภัยพิบัติ
ระดับ : พื้นที่ภาคใต้ สลว.10 และ 11

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา

ถ.ราชดำเนิน ต.บ่อทราย อ.เมืองสงขลา จ.สงขลา 90000

074 311188 โทรสาร. 074322016

songkhla@m-society.go.th